



BATMAN İL ÖZEL İDARESİ 2025-2029 STRATEJİK PLANI EK MEVCUT DURUM ANALİZİ





İÇİNDEKİLER

| | |
|--|----|
| SUNUŞ..... | 6 |
| BATMAN DURUM ANALİZİ..... | 8 |
| 1. <i>BATMAN HAKKINDA COĞRAFİ BİLGİLER</i> | 8 |
| 2. <i>DEMOGRAFİK YAPI</i> | 12 |
| 3. EKONOMİ | 23 |
| 4. TARIM, ORMAN ve HAYVANCILIK | 25 |
| 5. SANAYİ ve TİCARET | 30 |
| 6. İSTİHDAM ve YOKSULLUK | 34 |
| 7. EĞİTİM | 36 |
| 8. SAĞLIK | 38 |
| 9. KÜLTÜR ve TURİZM | 39 |
| 10. GENÇLİK ve SPOR | 52 |
| 11. AFET ve ACİL DURUM | 54 |
| 12. ULAŞIM | 56 |
| 13. Araç Parkı Batman İl Özel İdaresi Sorumluluğunda ki İçmesuyu ve Yol İcmali 57 | |
| 14. İl Özel İdaresinin Ortak Olduğu Şirketler | 58 |

TABLolar

| | |
|--|----|
| Tablo 1 Batman İlçe/Belediye/Köy Sayıları..... | 10 |
| Tablo 2 Batman İlçelerinin Yüzölçümü ve İldeki Oranı | 11 |
| Tablo 3 Batman ve İlçeler Merkez ve Belde/Köy Nüfusları..... | 12 |
| Tablo 4 Batman Merkez Kırsal Alan Nüfusları | 14 |
| Tablo 5 Beşiri Kırsal Alan Nüfusları | 16 |
| Tablo 6 Gercüş Kırsal Alan Nüfusları..... | 17 |
| Tablo 7 Hasankeyf Köy ve Belde Nüfusları | 18 |
| Tablo 8 Kozluk Köy ve Belde Nüfusları | 20 |
| Tablo 9 Sason Köy ve Belde Nüfusları | 21 |
| Tablo 10 Türkiye Batman Karşılaştırılması ve Seçilmiş Nüfus Göstergeleri | 21 |
| Tablo 11 Batman Seçilmiş Demografik Göstergeler | 22 |
| Tablo 12 Batman Göç Verileri | 22 |
| Tablo 13 Yıllar İtibari ile Batman'da GSYH | 23 |
| Tablo 14 Batman Arazi Varlığı | 25 |
| Tablo 15 Batman Arazi Kullanım Sınıfları..... | 26 |
| Tablo 16 Seçilmiş Göstergelerle Batman'da Tarım..... | 26 |
| Tablo 17 Batman'da Tarla Ürünleri Ve Ekim Alanları..... | 26 |
| Tablo 18 Batman'da Sebzeler Üretim Ve Ekim Alanları; | 27 |
| Tablo 19 Batman'da Meyveler Üretim Ve Alanları; | 27 |
| Tablo 20 Batman Büyükbaş Hayvan Varlığı; | 28 |
| Tablo 21 Batman Kanatlı Hayvan Varlığı..... | 28 |
| Tablo 22 Batman Küçükbaş Hayvan Varlığı | 28 |
| Tablo 23 Batman Arı Ürünleri Yetiştiriciliği; | 29 |
| Tablo 24 Batman Su Ürünleri Yetiştiriciliği; | 29 |
| Tablo 25 Batman Açılan ve Kapanan İşletme/Şirket/Kooperatif Sayıları..... | 30 |
| Tablo 26 Batman İlinde Sanayi İşletmelerinin Sektörel Dağılımı (İlk 10 Sektör) | 31 |
| Tablo 27 Batman Bölgesi İşsizlik Oranları | 34 |
| Tablo 28 Batman'da Öğrenci ve Derslik Sayıları | 36 |
| Tablo 29 Yıllara Göre Derslik Başına Düşen Öğrenci Sayısı..... | 36 |
| Tablo 30 Taşıma Eğitim Bilgileri..... | 37 |
| Tablo 31 Okul ve Öğretmen Başına Düşen Öğrenci Sayısı..... | 37 |
| Tablo 32 Batman Sağlık Verileri | 38 |
| Tablo 33 Nüfus Başına Hekim ve Yatak Sayıları | 38 |
| Tablo 34 Batman Geneli Turizm Aktiviteleri | 39 |
| Tablo 35 Turizm ve Özel Gün Etkinlik Listesi..... | 40 |
| Tablo 36 Batman'da Gezilebilecek Yerler | 40 |
| Tablo 37 Batman Geneli Kütüphane, Sinema, Tiyatro Salomu ve Müze Sayıları | 51 |
| Tablo 38 Branş Bazında Sporcu Sayıları | 53 |
| Tablo 39 Batman Toprak ve Nüfusun Deprem Bölgelerine Göre Yüzdesele Dağılımı | 54 |
| Tablo 40 Batman Heyelan Nedeniyle Afet Bölgesi İlan Edilen Yerler | 55 |
| Tablo 41 Batman Çığ Düşmesi Nedeniyle Afete Maruz Bölge İlan Edilen Yerler | 55 |
| Tablo 42 Batman Ulaşım Verileri | 56 |

| | |
|--|-----------|
| <i>Tablo 50 Batman İl Özel İdaresi Sorumluluğunda ki İçme Suyu Envanteri</i> | <i>57</i> |
| <i>Tablo 51 Batman İl Özel İdaresi Sorumluluğunda Köy Yolları Ağı</i> | <i>57</i> |
| <i>Tablo 59 Batman İl Özel İdaresi'nin Ortak Olduğu Şirketler</i> | <i>58</i> |

GRAFİKLER

| | |
|---|----|
| Grafik 1 İlçe Nüfusları..... | 13 |
| Grafik 2 Batman Nüfus Gelişimi | 13 |
| Grafik 3 Batman Arazi Varlığı | 25 |
| Grafik 4 Türkiye’de Sanayi İşletmelerinin Bölgelere Göre Dağılımı (%) | 30 |
| Grafik 5 Ülke Geneli İşsizlik Oranları | 34 |
| Grafik 6 İşgücüne Katılma Oranları | 35 |

RESİMLER

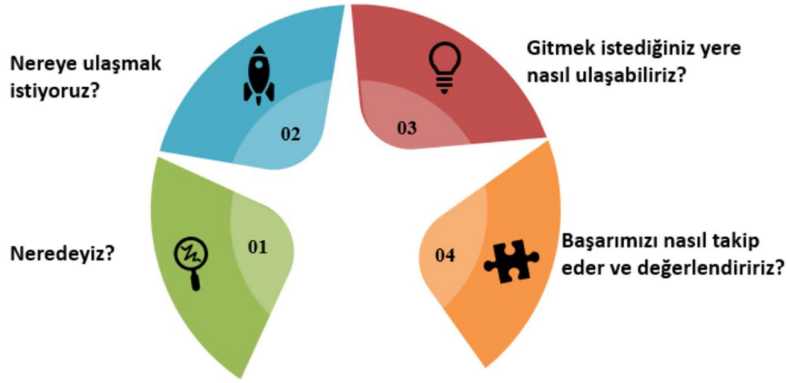
| | |
|--|----|
| Resim 1 Batman Haritası | 8 |
| Resim 2 Batman Havalimanı | 9 |
| Resim 3 Batman İl İdaresi Haritası..... | 10 |
| Resim 4 Batman’dan Bir Görünümü | 12 |
| Resim 5 SEGE Türkiye Görünümü | 24 |
| Resim 6 Batman TÜPRAŞ Rafinerisi | 31 |
| Resim 7 Kozluk Balıklı Göl..... | 39 |
| Resim 8 Hasankeyf Köprü Ayakları | 43 |
| Resim 9 Malabadi Köprüsü | 48 |
| Resim 10 Mor Kuryakos Manastırı | 49 |
| Resim 11 Batman Deprem Haritası | 54 |
| Resim 13 Yol Çalışmalarından Bir Görüntü | 57 |

SUNUŞ

Stratejik yönetim, kamu idaresinin amaçlarına ulaşabilmesi için etkili stratejiler geliştirmesini, bunların planlanmasını, uygulanmasını ve kontrolünü ifade eder. Bir kentin geleceğini planlama bilinci ile katılımcı yöntemler geliştirilerek, bölgenin tüm imkân ve kısıtlarını dikkate alarak, stratejik yönetim ilkeleri gözetilerek ve tabi ki üst yönetimin sahiplenmesi ile hazırlanması gereken bu çalışmalara maalesef ülkemizde çok sık rastlanamıyor.

Biz tüm kısıtları dikkate alarak, kentin gelişiminin moderasyon araçlarını içinde barındıracak olan bir stratejik planı birlikte hazırlamak üzere yola çıktık.

Bilindiği üzere, planlama süreci 4 ana bölümde yönetilmektedir. Öncelikle Neredeyiz sorusunun cevabının bulunması ile planlama süreci başlamaktadır. Sonra ki süreçler biraz da birbirinin içine geçmiş bir şekilde, “nereye ulaşmak istiyoruz? gitmek istediğiniz yere nasıl ulaşabiliriz?, başarılarımızı nasıl takip eder ve değerlendiririz?” sorularının cevapları ile yürütülmektedir.

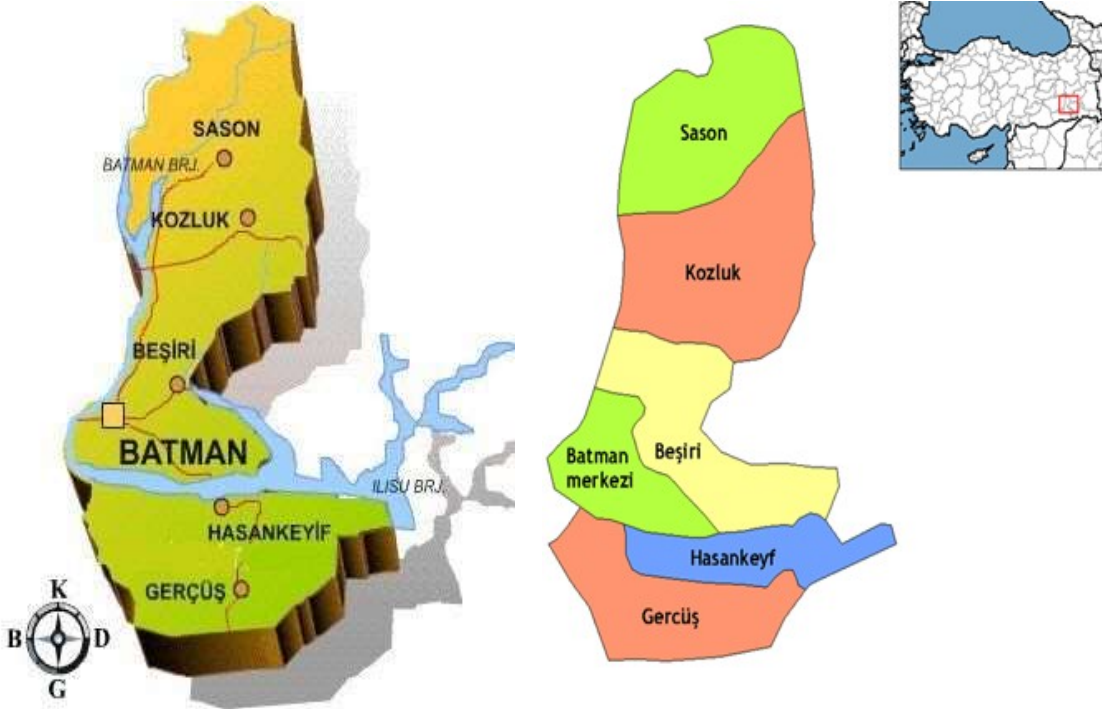


Planlama sürecinde ilk aşama olan Neredeyiz? Sorusunun cevabı iyi bir planlamanın anahtarıdır. Stratejik planlama dokümanı içinde yer alan mevcut durum analizini aşan planı besleyen geliştiren çok ağırlıklı bir mevcut durum analizi hazırlanarak plan eki olarak sunulmaktadır.

Mevcut durum analizi dokümanımız, sadece İl Özel İdaresi planının oluşturulması, amaç hedef ve faaliyetlerinin belirlenmesi açısından değil tüm il gelişimi açısından bir rehber olmak üzere hazırlanmıştır.

BATMAN DURUM ANALİZİ

1. BATMAN HAKKINDA COĞRAFİ BİLGİLER



Resim 1 Batman Haritası

Yurdumuzun Güneydoğu Anadolu Bölgesinde bulunan ilimiz; kuzeyde Muş, batıda Diyarbakır doğuda Bitlis, Siirt ve güneyde Mardin illeri ile komşudur. İlin yüzölçümü 4.656 Km²'dir. Batman 41 derece 10 dakika ve 41 derece 40 dakika doğu boylamları ile 38 derece 40 dakika ve 37 derece 50 dakika kuzey enlemleri arasında yer alır. Rakım 550 m'dir. Batman ilinin, kuzey ve kuzeydoğusu yüksek, sarp ve dağlık olup güneyi ise engebeldir. Dicle Nehri batıdan doğuya akarak il topraklarının içinden geçer. Batman Çayı, Batman-Diyarbakır il sınırını çizerek Dicle Nehri ile birleşir.

İl merkezi Batman Çayı havzasında düz bir arazi üzerine yerleşmiştir. İlin doğusunda petrol üretimi yapılan 1288 metre yükseklikte Raman Dağı ve Güneydoğu Toroslar vardır.

Batman'da karasal iklim hüküm sürmektedir. Bölgede yazları sıcak ve kurak, kışlar soğuk ve yağışlı geçer. Sıcaklık yazın maksimum uzun yıllar ortalaması 39,6 derecedir. En yüksek ölçülen sıcaklık 46,5 derecedir. Kışları ise minimum uzun yıllar ortalaması -1,6 derecedir. En düşük ölçülen sıcaklık -24 derecedir. Kar yağışı az görülür. Uzun yıllar karlı gün sayısı 6 gündür.

İl yeraltı suları rezervi bakımından oldukça zengindir. Yıllık yağış toplamı 464 mm'dir. Verimli ovalara sahip olan il merkezinin kurulduğu Batman Çayı havzasını çevreleyen Sason Dağları (Aydınlık Dağları) 2500 metre, Mereto Tepesi 2967 metre, Kuşaklı Dağı 1947 metre, Avcı Dağı 2121 metre, Meydanok Tepesi 2402 metre, Kortepe 2082 metre, Raman Dağı 1288 metrede bulunmaktadır. Mereto Yaylası, Beşiri Ovası ile Batman Ovası yanında Raman Dağının güney etekleri ile Mardin Eşiğini oluşturan Hasankeyf ilçesinin güney ve güneydoğusunu çevreleyen kalkerli arazi yapısının verdiği imkânlarla oluşturulan mağara evleri yüzey şekilleri açısından oldukça güzel bir görünüm arz etmektedir. 4000'i aşkın mağaranın bulunduğu bu bölge dünyada benzeri az bulunan bir doğa harikasıdır.

Batman karayolu ulaşım açısından faydalanan bir ildir. Diyarbakır-Bitlis karayolu, Malabadi Köprüsü ile birlikte il sınırlarına giren ve ilin doğu-batı bağlantısını sağlayan en önemli karayolu durumundadır. Batman-Bitlis Karayolunun tamamı asfaltlanarak hizmete sunulmuştur. İldeki devlet yollarının tamamı asfalttır.

İl havayolu ulaşımı 1991 yılı sonuna kadar Diyarbakır Havaalanı'ndan sağlanmakta iken Batman'da yer alan askeri havaalanı 1992 yılı başından itibaren sivil havaalanı olarak kullanılmaya başlanmıştır. 29 Ağustos 2010 tarihinde hizmete açılmış ve şehir merkezine 7 km mesafededir.



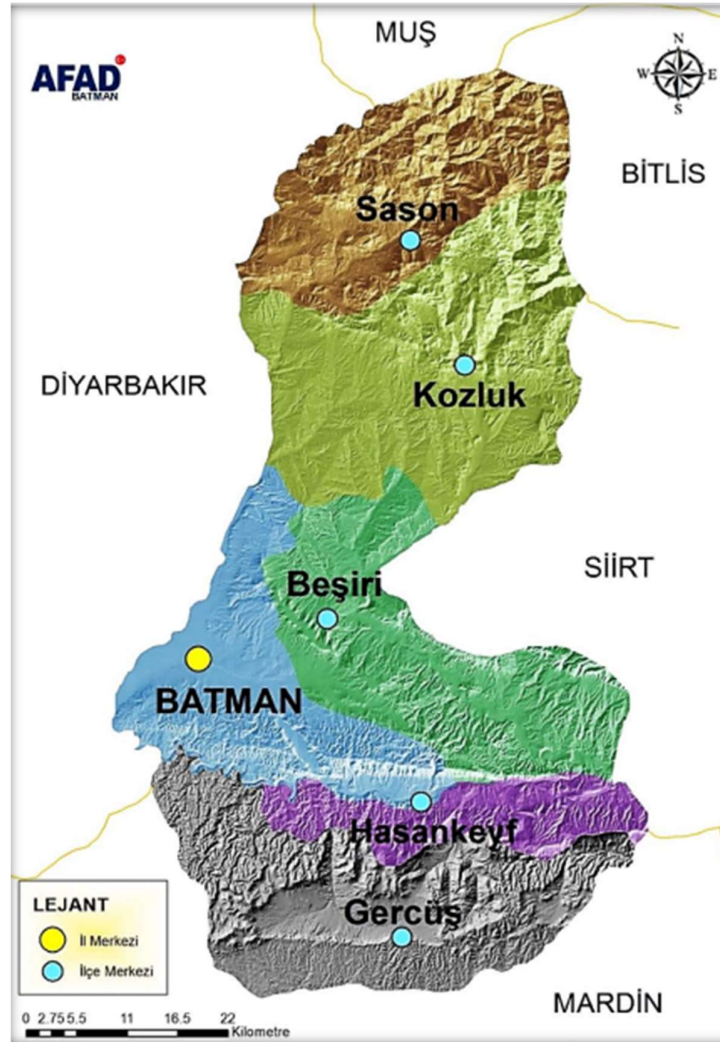
Resim 2 Batman Havalimanı

İlin 50 km demiryolu ağı 1946 yılında yapılmış ve işletmeye açılmıştır. Devlet demiryolları ağı içerisinde yer alan Batman, Diyarbakır-Kurtalan-Diyarbakır ve Diyarbakır-Batman-Diyarbakır arasında her gün, bölgesel yolcu treni ile Haydarpaşa-Kurtalan-Haydarpaşa arasında seferler mevcuttur.

| | Belediye sayısı 2024 | Sıra | İlçe sayısı 2024 | Sıra | Köy sayısı 2024 | Sıra |
|---------|-------------------------|------|------------------|------|--------------------|------|
| Türkiye | 1.364 | - | 970 | - | 18.214 | - |
| Batman | 11 | 59 | 6 | 68 | 274 | 29 |

Tablo 1 Batman İlçe/Belediye/Köy Sayıları

Batman genelinde 11 belediye 6 ilçe ve 274 köy bulunmaktadır.



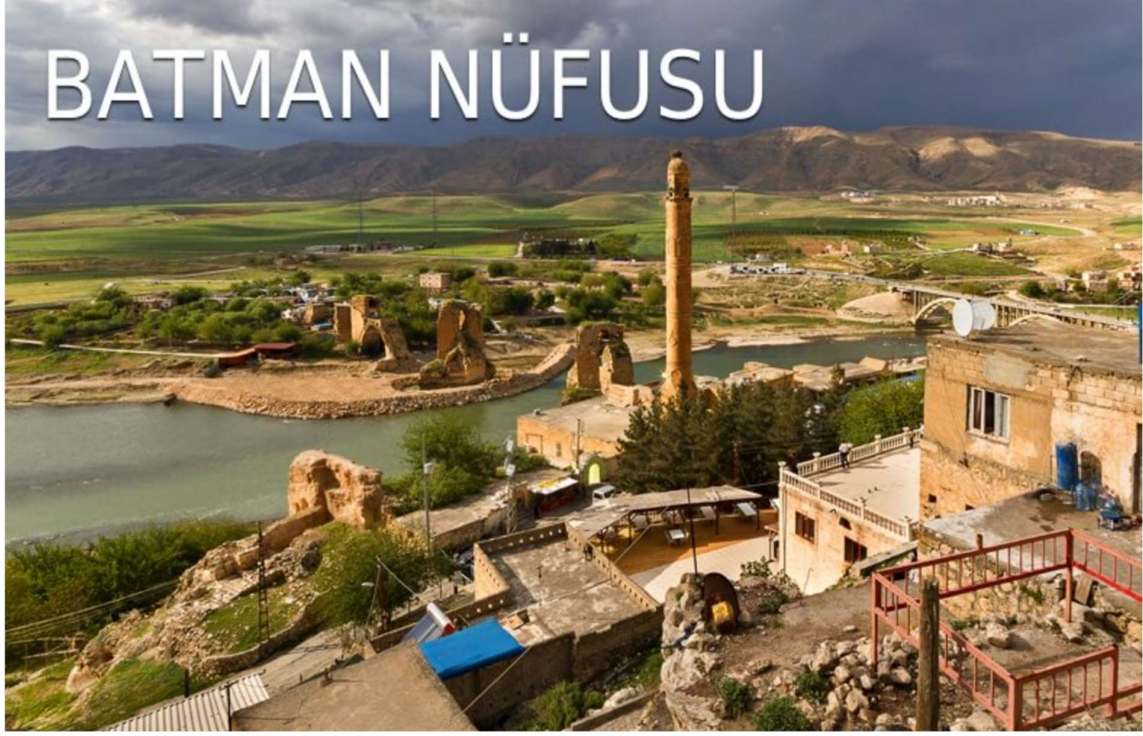
Resim 3 Batman İl İdaresi Haritası

İdaremizin hizmet götürdüğü 4.706 km²'nin ilçelere dağılımı aşağıda ki tabloda yer almaktadır.

| İlçe | Yüzölçümü (km ²) | İldeki Oranı (%) |
|-----------|------------------------------|------------------|
| Merkez | 1.100 | 23,37 |
| Beşiri | 842 | 17,89 |
| Gercüş | 966 | 20,53 |
| Hasankeyf | 358 | 7,61 |
| Kozluk | 657 | 13,96 |
| Sason | 783 | 16,64 |
| TOPLAM | 4.706 | 100,00 |

Tablo 2 Batman İlçelerinin Yüzölçümü ve İldeki Oranı

2. DEMOGRAFİK YAPI



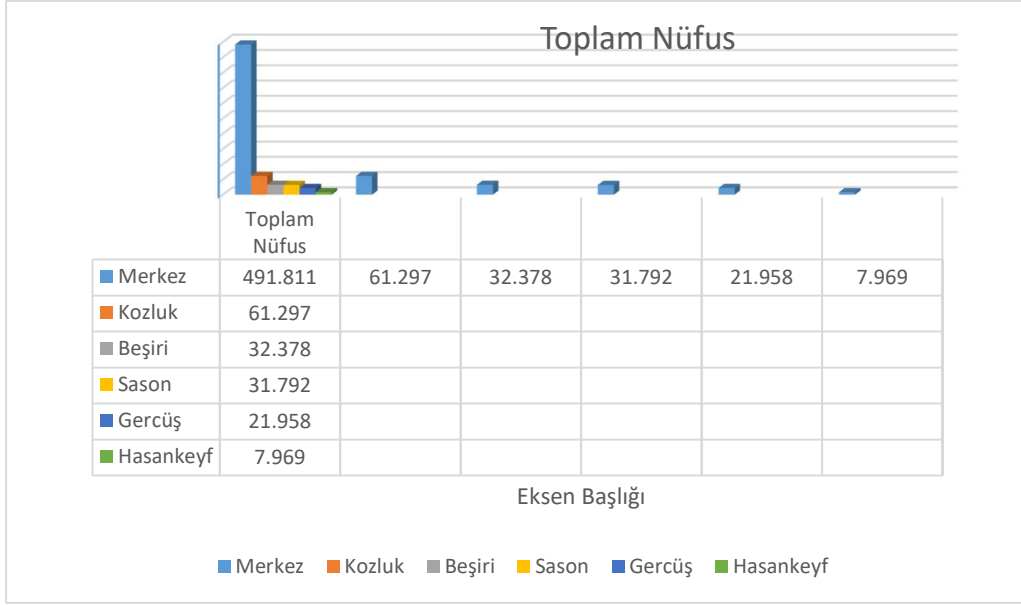
Resim 4 Batman'dan Bir Görünümü

2023 yılı Adrese Dayalı Nüfus Kayıt sistemi verilerine göre Batman genel nüfusu 647.205 kişidir. Bu nüfus, **327.361** erkek ve **319.844** kadından oluşmaktadır. Batman nüfusunun %50'58'i erkek, %49,42'si kadından oluşmaktadır.

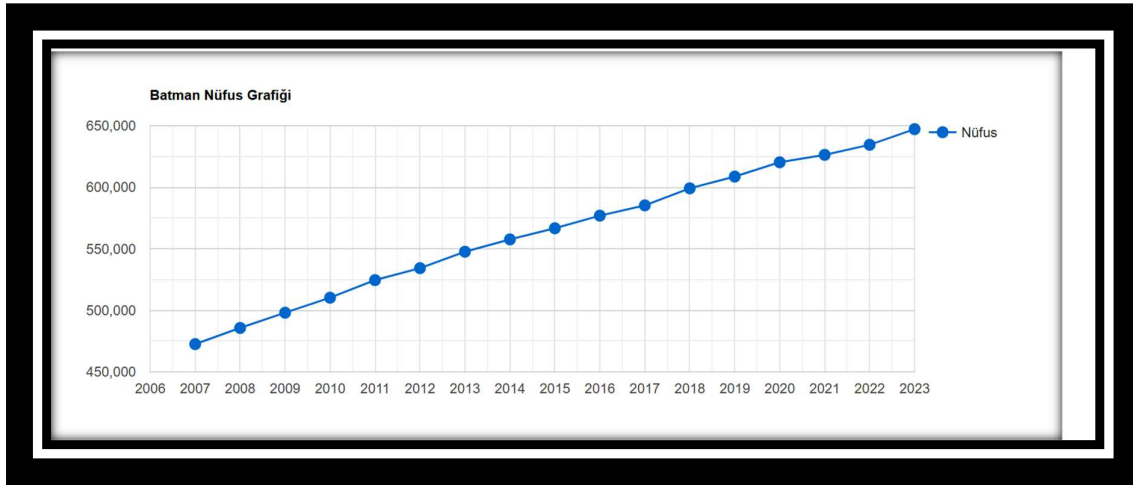
Nüfusun il özel idaremizin görev alanı olan ilçelere dağılımı ise aşağıda yer almaktadır.

| Yıl | İlçe | Toplam Nüfus | Erkek Nüfusu | Kadın Nüfusu | Erkek % | Kadın % |
|------|-----------|--------------|--------------|--------------|---------|---------|
| 2023 | Merkez | 491.811 | 246.448 | 245.363 | %50,11 | %49,89 |
| 2023 | Kozluk | 61.297 | 31.132 | 30.165 | %50,79 | %49,21 |
| 2023 | Beşiri | 32.378 | 17.608 | 14.770 | %54,38 | %45,62 |
| 2023 | Sason | 31.792 | 16.619 | 15.173 | %52,27 | %47,73 |
| 2023 | Gercüş | 21.958 | 11.393 | 10.565 | %51,89 | %48,11 |
| 2023 | Hasankeyf | 7.969 | 4.161 | 3.808 | %52,21 | %47,79 |

Tablo 3 Batman ve İlçeler Merkez ve Belde/Köy Nüfusları



Grafik 1 İlçe Nüfusları



Grafik 2 Batman Nüfus Gelişimi

Batman’da düzenli ve il genelinin üzerinde bir artışla nüfus artmaktadır. Yukarıda ki grafikte görüldüğü üzere Batman düzenli olarak nüfus açısından büyümektedir.

Batman Merkez dışında ilçelerde kırsal nüfus (köy/belde) ilçe merkezi nüfusundan daha büyüktür. Bu açıdan bakıldığında İl Özel İdaresi olarak özellikle ilçelerde belediye sınırları dışındaki köylere hizmet götürülmesi daha fazla önem arz etmektedir.

Hizmet alanımızda yer alan 2023 yılı kırsal alan nüfus bilgileri büyükten küçüğe doğru aşağıda tablolar halinde yer almaktadır.

| S:N | BATMAN MERKEZ KÖYLERİN ADI | TOPLAM NÜFUS | ERKEK | KADIN |
|-----|-------------------------------|-----------------|-------|-------|
| 1 | Binatlı Köyü | 2.415 | 1.238 | 1.177 |
| 2 | Kuyubaşı Köyü | 1.508 | 367 | 1.141 |
| 3 | Oymataş Köyü | 1.308 | 689 | 619 |
| 4 | Kocalar Köyü | 1.134 | 566 | 568 |
| 5 | Yaylıca Köyü | 1.121 | 557 | 564 |
| 6 | Kösetarla Köyü | 1.118 | 590 | 528 |
| 7 | Karayün Köyü | 1.077 | 539 | 538 |
| 8 | Çevrimova Köyü | 1.059 | 536 | 523 |
| 9 | Çarıklı Köyü | 858 | 424 | 434 |
| 10 | Demirlipınar Köyü | 810 | 415 | 395 |
| 11 | Bıçakçı Köyü | 771 | 391 | 380 |
| 12 | Akoba Köyü | 764 | 397 | 367 |
| 13 | Diktepe Köyü | 756 | 373 | 383 |
| 14 | Recepler Köyü | 753 | 397 | 356 |
| 15 | Bayraklı Köyü | 679 | 349 | 330 |
| 16 | Akça Köyü | 673 | 351 | 322 |
| 17 | Kılıç Köyü | 590 | 294 | 296 |
| 18 | Suçeken Köyü | 411 | 225 | 186 |
| 19 | Güneşli Köyü | 380 | 202 | 178 |
| 20 | Doluca Köyü | 361 | 176 | 185 |
| 21 | Kayabağı Köyü | 343 | 173 | 170 |
| 22 | Urganlı Köyü | 293 | 154 | 139 |
| 23 | Yağmurlu Köyü | 248 | 119 | 129 |
| 24 | Güvercin Köyü | 240 | 121 | 119 |
| 25 | Çayüstü Köyü | 211 | 126 | 85 |
| 26 | Yolağzı Köyü | 206 | 103 | 103 |
| 27 | Yeşilöz Köyü | 201 | 109 | 92 |
| 28 | Kesmeköprü Köyü | 108 | 67 | 41 |
| 29 | Çeşmebaşı Köyü | 91 | 56 | 35 |
| 30 | Demirbilek Köyü | 69 | 44 | 25 |
| 31 | Yakıtlı Köyü | 66 | 40 | 26 |
| 32 | Yolveren Köyü | 62 | 30 | 32 |
| 33 | Yediyol Köyü | 47 | 24 | 23 |

Tablo 4 Batman Merkez Kırsal Alan Nüfusları

| S:N | Beşiri İlçesi Köyler Adı | Toplam Nüfus | Erkek | Kadın |
|-----|--------------------------|--------------|-------|-------|
| 1 | Beşpınar Köyü | 1.774 | 908 | 866 |
| 2 | Doğankavak Köyü | 1.514 | 756 | 758 |
| 3 | Yenişınar Köyü | 1.177 | 550 | 627 |
| 4 | Eskihamur Köyü | 767 | 413 | 354 |
| 5 | Durucak Köyü | 766 | 395 | 371 |
| 6 | Yontukyazı Köyü | 690 | 357 | 333 |
| 7 | Beyçayırı Köyü | 679 | 341 | 338 |
| 8 | Asmadere Köyü | 510 | 269 | 241 |
| 9 | Bahçeli Köyü | 494 | 253 | 241 |
| 10 | Danalı Köyü | 463 | 219 | 244 |
| 11 | Alaca Köyü | 394 | 197 | 197 |
| 12 | Esence Köyü | 383 | 202 | 181 |
| 13 | Oğuz Köyü | 378 | 206 | 172 |
| 14 | Tekağaç Köyü | 370 | 180 | 190 |
| 15 | Ayrancı Köyü | 355 | 192 | 163 |
| 16 | Değirmenüstü Köyü | 353 | 184 | 169 |
| 17 | Bilek Köyü | 308 | 156 | 152 |
| 18 | Otluca Köyü | 305 | 160 | 145 |
| 19 | Dayılar Köyü | 289 | 144 | 145 |
| 20 | Örmegöze Köyü | 284 | 142 | 142 |
| 21 | Kayatepe Köyü | 260 | 131 | 129 |
| 22 | Yalınkavak Köyü | 237 | 123 | 114 |
| 23 | Ilıca Köyü | 216 | 105 | 111 |
| 24 | Dağyolu Köyü | 213 | 118 | 95 |
| 25 | Yarımtaş Köyü | 205 | 105 | 100 |
| 26 | Çakıllı Köyü | 203 | 98 | 105 |
| 27 | İnpınar Köyü | 191 | 103 | 88 |
| 28 | Samanlı Köyü | 160 | 73 | 87 |
| 29 | Kütüklü Köyü | 160 | 87 | 73 |
| 30 | Kumçay Köyü | 159 | 83 | 76 |
| 31 | Atbağı Köyü | 146 | 77 | 69 |
| 32 | Yeniyol Köyü | 137 | 76 | 61 |
| 33 | Yeşiloba Köyü | 135 | 79 | 56 |
| 34 | Kuşçukuru Köyü | 128 | 64 | 64 |
| 35 | Tepecik Köyü | 126 | 65 | 61 |
| 36 | Deveboynu Köyü | 125 | 69 | 56 |
| 37 | Çıgırlı Köyü | 116 | 62 | 54 |
| 38 | Kurukavak Köyü | 108 | 52 | 56 |
| 39 | Işıkveren Köyü | 107 | 45 | 62 |
| 40 | Yazıhan Köyü | 81 | 41 | 40 |
| 41 | Uğurca Köyü | 76 | 40 | 36 |
| 42 | Doğanpazarı Köyü | 68 | 42 | 26 |

| | | | | |
|----|------------------|----|----|----|
| 43 | Yolkonak Köyü | 66 | 34 | 32 |
| 44 | Yakacık Köyü | 62 | 33 | 29 |
| 45 | Karatepe Köyü | 56 | 28 | 28 |
| 46 | Kumgeçit Köyü | 49 | 22 | 27 |
| 47 | Yalınca Köyü | 47 | 22 | 25 |
| 48 | Güvercinlik Köyü | 39 | 18 | 21 |
| 49 | Kaşüstü Köyü | 39 | 19 | 20 |
| 50 | Çavuşbayırı Köyü | 35 | 20 | 15 |
| 51 | İkiyaka Köyü | 33 | 17 | 16 |
| 52 | Üçkuyular Köyü | 19 | 8 | 11 |
| 53 | Başarı Köyü | 17 | 12 | 5 |

Tablo 5 Beşiri Kırsal Alan Nüfusları

| S:N | Gercüş İlçesi Köyler Adı | Toplam Nüfus | Erkek | Kadın |
|-----|--------------------------|--------------|-------|-------|
| 1 | Kırkat Köyü | 586 | 296 | 290 |
| 2 | Çukuryurt Köyü | 559 | 283 | 276 |
| 3 | Yüceköy Köyü | 540 | 292 | 248 |
| 4 | Gökçepınar Köyü | 499 | 233 | 266 |
| 5 | Hisar Köyü | 473 | 236 | 237 |
| 6 | Yemişli Köyü | 450 | 226 | 224 |
| 7 | Koçak Köyü | 395 | 198 | 197 |
| 8 | Tepecik Köyü | 392 | 210 | 182 |
| 9 | Kozlu Köyü | 362 | 183 | 179 |
| 10 | Gönüllü Köyü | 359 | 184 | 175 |
| 11 | Arıca Köyü | 349 | 167 | 182 |
| 12 | Seki Köyü | 339 | 167 | 172 |
| 13 | Kantar Köyü | 326 | 172 | 154 |
| 14 | Ulaş Köyü | 308 | 156 | 152 |
| 15 | Yakıtlı Köyü | 304 | 153 | 151 |
| 16 | Yenice Köyü | 304 | 151 | 153 |
| 17 | Becirman Köyü | 289 | 159 | 130 |
| 18 | Nurlu Köyü | 288 | 147 | 141 |
| 19 | Kömürcü Köyü | 285 | 144 | 141 |
| 20 | Yamanlar Köyü | 273 | 136 | 137 |
| 21 | Babnir Köyü | 263 | 137 | 126 |
| 22 | Akyar Köyü | 252 | 126 | 126 |
| 23 | Doruk Köyü | 237 | 117 | 120 |
| 24 | Boğazköy Köyü | 234 | 111 | 123 |
| 25 | Yassıca Köyü | 229 | 118 | 111 |
| 26 | Ardıçlı Köyü | 212 | 116 | 96 |
| 27 | Rüzgarlı Köyü | 211 | 114 | 97 |
| 28 | Yayladüzü Köyü | 208 | 108 | 100 |
| 29 | Gökçe Köyü | 185 | 94 | 91 |

| | | | | |
|----|---------------|-----|----|----|
| 30 | Bağözü Köyü | 178 | 96 | 82 |
| 31 | Çalışkan Köyü | 175 | 88 | 87 |
| 32 | Aydınlı Köyü | 170 | 91 | 79 |
| 33 | Güzelöz Köyü | 170 | 87 | 83 |
| 34 | Kesiksu Köyü | 151 | 80 | 71 |
| 35 | Bağlıca Köyü | 148 | 84 | 64 |
| 36 | Akburç Köyü | 140 | 73 | 67 |
| 37 | Geçit Köyü | 130 | 79 | 51 |
| 38 | Eymir Köyü | 123 | 72 | 51 |
| 39 | Başova Köyü | 112 | 68 | 44 |
| 40 | Karalan Köyü | 103 | 59 | 44 |
| 41 | Çiçekli Köyü | 102 | 52 | 50 |
| 42 | Sargın Köyü | 100 | 56 | 44 |
| 43 | Dereli Köyü | 95 | 56 | 39 |
| 44 | Özler Köyü | 94 | 56 | 38 |
| 45 | Kayalar Köyü | 92 | 48 | 44 |
| 46 | Taşçı Köyü | 77 | 35 | 42 |
| 47 | Aydınca Köyü | 69 | 41 | 28 |
| 48 | Dereiçi Köyü | 64 | 38 | 26 |
| 49 | Kışlak Köyü | 62 | 25 | 37 |
| 50 | Düzmeşe Köyü | 61 | 34 | 27 |
| 51 | Başarköy Köyü | 59 | 35 | 24 |
| 52 | Poyraz Köyü | 50 | 21 | 29 |
| 53 | Gürbüz Köyü | 45 | 24 | 21 |
| 54 | Koyunlu Köyü | 45 | 28 | 17 |
| 55 | Kutlu Köyü | 33 | 19 | 14 |
| 56 | Ardıç Köyü | 28 | 19 | 9 |
| 57 | Serinköy Köyü | 16 | 9 | 7 |
| 58 | Cevizli Köyü | 15 | 10 | 5 |

Tablo 6 Gercüş Kırsal Alan Nüfusları

| S:N | Hasankeyf İlçesi Köy Adı | Toplam Nüfus | Erkek | Kadın |
|-----|-----------------------------|-----------------|-------|-------|
| 1 | İncirli Köyü | 443 | 238 | 205 |
| 2 | Üçyol Köyü | 397 | 220 | 177 |
| 3 | Saklı Köyü | 374 | 197 | 177 |
| 4 | İrmak Köyü | 289 | 141 | 148 |
| 5 | Karaköy Köyü | 228 | 102 | 126 |
| 6 | Akalın Köyü | 215 | 98 | 117 |
| 7 | Yakaköy Köyü | 207 | 103 | 104 |
| 8 | Büyükdere Köyü | 180 | 100 | 80 |
| 9 | Tepebaşı Köyü | 174 | 91 | 83 |
| 10 | Yolüstü Köyü | 160 | 84 | 76 |
| 11 | Kumluca Köyü | 148 | 85 | 63 |
| 12 | Uzundere Köyü | 135 | 72 | 63 |
| 13 | Aksu Köyü | 124 | 71 | 53 |
| 14 | Güneşli Köyü | 106 | 58 | 48 |
| 15 | Palamut Köyü | 104 | 54 | 50 |
| 16 | Öğütlü Köyü | 94 | 54 | 40 |
| 17 | Çardaklı Köyü | 87 | 47 | 40 |
| 18 | Kayıklı Köyü | 78 | 35 | 43 |
| 19 | Soğucak Köyü | 54 | 24 | 30 |
| 20 | Bayırlı Köyü | 36 | 21 | 15 |
| 21 | Kelekçi Köyü | 21 | 10 | 11 |
| 22 | Gaziler | 0 | 0 | 0 |

Tablo 7 Hasankeyf Köy ve Belde Nüfusları

| S:N | Kozluk İlçesi Köyler Adı | Toplam Nüfus | Erkek | Kadın |
|-----|-----------------------------|-----------------|-------|-------|
| 1 | Yeniçağlar Köyü | 1.621 | 807 | 814 |
| 2 | Karpuzlu Köyü | 1.235 | 630 | 605 |
| 3 | Çayönü Köyü | 1.141 | 590 | 551 |
| 4 | Yanikkaya Köyü | 942 | 466 | 476 |
| 5 | Ulaşlı Köyü | 910 | 459 | 451 |
| 6 | Taşlıdere Köyü | 879 | 441 | 438 |
| 7 | Kaletepe Köyü | 865 | 431 | 434 |
| 8 | Alıçlı Köyü | 857 | 464 | 393 |
| 9 | Ünsaldı Köyü | 828 | 425 | 403 |
| 10 | Samanyolu Köyü | 825 | 413 | 412 |
| 11 | Geçitaltı Köyü | 743 | 389 | 354 |
| 12 | Koçaklı Köyü | 724 | 370 | 354 |
| 13 | Tuzlagözü Köyü | 708 | 359 | 349 |
| 14 | Tosunpınar Köyü | 696 | 343 | 353 |
| 15 | Danagözü Köyü | 628 | 314 | 314 |
| 16 | Armutlu Köyü | 605 | 304 | 301 |

| | | | | |
|----|--------------------|-----|-----|-----|
| 17 | Kavakdibi Köyü | 575 | 285 | 290 |
| 18 | Oyuktaş Köyü | 563 | 274 | 289 |
| 19 | Gürpınar Köyü | 513 | 277 | 236 |
| 20 | İnişli Köyü | 491 | 256 | 235 |
| 21 | Yenidoğan Ase Köyü | 458 | 255 | 203 |
| 22 | Uzunyazı Köyü | 449 | 237 | 212 |
| 23 | Eskice Köyü | 444 | 210 | 234 |
| 24 | Yankılı Köyü | 442 | 233 | 209 |
| 25 | Dere Köyü | 431 | 217 | 214 |
| 26 | Ziyaret Köyü | 429 | 207 | 222 |
| 27 | Parmakçı Köyü | 405 | 218 | 187 |
| 28 | Uzunçayır Köyü | 389 | 196 | 193 |
| 29 | Pınarhisar Köyü | 372 | 186 | 186 |
| 30 | Kamışlı Köyü | 365 | 189 | 176 |
| 31 | Karaoğlak Köyü | 364 | 188 | 176 |
| 32 | Taşlık Köyü | 360 | 192 | 168 |
| 33 | Çevrecik Köyü | 359 | 183 | 176 |
| 34 | Arıkaya Köyü | 354 | 181 | 173 |
| 35 | Yazılı Köyü | 350 | 186 | 164 |
| 36 | Yukarıkırath Köyü | 349 | 187 | 162 |
| 37 | Yapaklı Köyü | 322 | 175 | 147 |
| 38 | Yedibölük Köyü | 307 | 162 | 145 |
| 39 | Aşağıkırath Köyü | 306 | 158 | 148 |
| 40 | Ortaca Köyü | 297 | 149 | 148 |
| 41 | Beşkonak Köyü | 283 | 156 | 127 |
| 42 | Gümüşörgü Köyü | 277 | 166 | 111 |
| 43 | Akçakışla Köyü | 276 | 163 | 113 |
| 44 | Kahveci Köyü | 270 | 139 | 131 |
| 45 | Kumlupınar Köyü | 252 | 121 | 131 |
| 46 | Yayalar Köyü | 239 | 118 | 121 |
| 47 | Konaklı Köyü | 238 | 112 | 126 |
| 48 | Derince Köyü | 236 | 131 | 105 |
| 49 | Yıldızlı Köyü | 233 | 106 | 127 |
| 50 | Bölükkonak Köyü | 209 | 104 | 105 |
| 51 | Geyikli Köyü | 209 | 106 | 103 |
| 52 | Yazpınar Köyü | 209 | 105 | 104 |
| 53 | Gündüzlü Köyü | 205 | 113 | 92 |
| 54 | Beybağı Köyü | 196 | 104 | 92 |
| 55 | Duygulu Köyü | 196 | 90 | 106 |
| 56 | Seyitler Köyü | 187 | 102 | 85 |
| 57 | Çamlıca Köyü | 186 | 94 | 92 |
| 58 | Güllüce Köyü | 178 | 83 | 95 |
| 59 | Akçalı Köyü | 173 | 96 | 77 |
| 60 | Çayhan Köyü | 129 | 67 | 62 |
| 61 | Dövecik Köyü | 121 | 53 | 68 |

| | | | | |
|----|-------------------------|-----|----|----|
| 62 | Kayadibi Köyü | 113 | 56 | 57 |
| 63 | Çaygeçit Köyü | 88 | 48 | 40 |
| 64 | Karşıyaka Köyü | 48 | 26 | 22 |
| 65 | Kulludere Köyü | 46 | 20 | 26 |
| 66 | Örensu Köyü | 46 | 23 | 23 |
| 67 | Bekirhan Yenidoğan Köyü | 29 | 19 | 10 |
| 68 | Seyrantepe Köyü | 18 | 10 | 8 |
| 69 | Günyayla Köyü | 17 | 9 | 8 |

Tablo 8 Kozluk Köy ve Belde Nüfusları

| S:N | Sason İlçesi Köyler Adı | Toplam Nüfus | Erkek | Kadın |
|-----|-------------------------|--------------|-------|-------|
| 1 | Heybeli Köyü | 646 | 356 | 290 |
| 2 | Acar Köyü | 640 | 372 | 268 |
| 3 | Dörtbölük Köyü | 531 | 293 | 238 |
| 4 | Çakırpınar Köyü | 530 | 275 | 255 |
| 5 | Sarıyayla Köyü | 499 | 298 | 201 |
| 6 | Örenağıl Köyü | 450 | 229 | 221 |
| 7 | Geçitli Köyü | 435 | 241 | 194 |
| 8 | Derince Köyü | 430 | 244 | 186 |
| 9 | Umurlu Köyü | 406 | 208 | 198 |
| 10 | Ergünü Köyü | 400 | 204 | 196 |
| 11 | Yolüstü Köyü | 382 | 201 | 181 |
| 12 | Dereköy Köyü | 356 | 209 | 147 |
| 13 | Kayadüzü Köyü | 343 | 177 | 166 |
| 14 | Kaleyolu Köyü | 341 | 193 | 148 |
| 15 | Yeniköy Köyü | 331 | 173 | 158 |
| 16 | Yuvalar Köyü | 321 | 187 | 134 |
| 17 | Balbaşı Köyü | 318 | 181 | 137 |
| 18 | Kaşyayla Köyü | 304 | 167 | 137 |
| 19 | Karamiş Köyü | 293 | 155 | 138 |
| 20 | Çalışırlar Köyü | 287 | 146 | 141 |
| 21 | Kelhasan Köyü | 284 | 138 | 146 |
| 22 | Taşyuva Köyü | 272 | 148 | 124 |
| 23 | Ziyaret Köyü | 268 | 147 | 121 |
| 24 | Turnalı Köyü | 266 | 129 | 137 |
| 25 | Bayramlar Köyü | 265 | 144 | 121 |
| 26 | Boğazkapı Köyü | 264 | 147 | 117 |
| 27 | Meşeli Köyü | 252 | 128 | 124 |
| 28 | Gürgenli Köyü | 247 | 139 | 108 |
| 29 | Altındere Köyü | 237 | 136 | 101 |
| 30 | Gençler Köyü | 230 | 125 | 105 |

| | | | | |
|----|------------------|-----|-----|-----|
| 31 | Cevizli Köyü | 229 | 123 | 106 |
| 32 | Köprübaşı Köyü | 224 | 125 | 99 |
| 33 | Çağlı Köyü | 207 | 112 | 95 |
| 34 | Dereiçi Köyü | 204 | 111 | 93 |
| 35 | Erikli Köyü | 197 | 116 | 81 |
| 36 | Çayırli Köyü | 174 | 99 | 75 |
| 37 | Çınarlı Köyü | 171 | 94 | 77 |
| 38 | Ekinlik Köyü | 159 | 84 | 75 |
| 39 | Dağçatı Köyü | 157 | 96 | 61 |
| 40 | Dikbayır Köyü | 145 | 85 | 60 |
| 41 | Karayün Köyü | 145 | 90 | 55 |
| 42 | Kavaklı Köyü | 141 | 67 | 74 |
| 43 | Kilis Köyü | 140 | 80 | 60 |
| 44 | Yiğitler Köyü | 139 | 90 | 49 |
| 45 | Yüreklı Köyü | 138 | 79 | 59 |
| 46 | İncesu Köyü | 136 | 81 | 55 |
| 47 | Topluca Köyü | 132 | 70 | 62 |
| 48 | Yuvalıçay Köyü | 114 | 62 | 52 |
| 49 | Yakabağ Köyü | 91 | 74 | 17 |
| 50 | Kımalı Köyü | 87 | 45 | 42 |
| 51 | Soğanlı Köyü | 68 | 44 | 24 |
| 52 | Kilimli Köyü | 67 | 37 | 30 |
| 53 | Kulaksız Köyü | 51 | 28 | 23 |
| 54 | Güvercinlik Köyü | 46 | 28 | 18 |

Tablo 9 Sason Köy ve Belde Nüfusları

| Toplam-Total | | | İl ve ilçe merkezleri Province and district centers | | | Belde ve köyler Towns and villages | | | Nüfus yoğunluğu Population density |
|-----------------|---------------|-----------------|--|---------------|-----------------|---------------------------------------|---------------|-----------------|---|
| Toplam Total | Erkek Male | Kadın Female | Toplam Total | Erkek Male | Kadın Female | Toplam Total | Erkek Male | Kadın Female | |
| 85 372 377 | 42 734 071 | 42 638 306 | 79 399 292 | 39 664 342 | 39 734 950 | 5 973 085 | 3 069 729 | 2 903 356 | 111 |
| 647 205 | 327 361 | 319 844 | 531 466 | 267 706 | 263 760 | 115 739 | 59 655 | 56 084 | 139 |

Tablo 10 Türkiye Batman Karşılaştırılması ve Seçilmiş Nüfus Göstergeleri

Batman il merkezinde 531.466 kişi belde ve köylerde ise 115.739 kişi yaşamaktadır. Türkiye’de 2014 yılında büyükşehirler kurulması nedeniyle nüfusun % 93’ü şehirlerde yaşamaya başlamış olup, özellikle kırsal kesimde yaşayan insanlara koruma kalkını oluşturulma ihtiyacı artmaktadır. Bu nedenle il özel idrelerinin misyonu her geçen gün daha da artmaktadır.

Batman Nüfus yoğunluğu açısından 19. Sırada yer almaktadır. Batman’da kilometre kareye 139 kişi düşmektedir. Bundan 10 sene önce bu sayı 118 kişi idi. Her sene ortalama olarak kilometre kareye düşen kişi sayısı 2 kişi artmaktadır. Hanehalkı büyüklüğü Türkiye ortalaması

3,6 kişi iken Batman’da bu sayı 4,61 kişidir. Bundan 110 sene önce hane büyüklüğü 6,2 kişi iken haneler hızlıca küçülmeye başlamış ve 4,61 kişiye düşmüştür. Bu demografik değişim başta konut ihtiyacı olmak üzere pek çok ihtiyacı ortaya çıkarmıştır.

İlde toplam hane sayısı 137.437 dir. 10 sene önce ilde ki toplam hane sayısı 86.586’dır. 10 senelik zaman diliminde hane sayısı % 58,79 oranında artarak 50.901 artmış göstermiştir.

| | Kaba evlenme hızı (%o) 2023 | Kaba boşanma hızı (%o) 2023 | Kaba intihar hızı (%o) 2023 | Ölüm sayısı 2023 |
|----------------|------------------------------------|------------------------------------|------------------------------------|-------------------------|
| Türkiye | 6,63 | 2,1 | 4,76 | 525.814 |
| Batman | 5,99 | 0,72 | 4,21 | 1.893 |

Tablo 11 Batman Seçilmiş Demografik Göstergeler

Batman’da intihar oranları Türkiye’nin altındadır. Buna karşın ülkemizde de Batman’da intihar oranları artmaktadır. 10 yılda Türkiye ortalaması binde 4,2’den 4,76 çıkmış aynı oran Batman’da da 3,2 den 4,21 oranına yükselmiştir.

2020 ve 2021 yıllarında temelde pandemi nedenli ölüm sayıları artmış 2400 sayısını aşmış 2023 yılında normal seyrine dönmüştür.

Ülkemizde ve Batman’da evlenme hızı düşmekte boşanma hızı ise artmaktadır.

| | Net göç 2023 | Net göç hızı (%o) 2023 | İllerin verdiği göç 2023 | İllerin aldığı göç 2023 |
|----------------|---------------------|-------------------------------|---------------------------------|--------------------------------|
| Türkiye | 0 | 0 | 3.450.493 | 3.450.493 |
| Batman | +2.750 | 4,3 | 25.138 | 27.888 |

Tablo 12 Batman Göç Verileri

Batman 2023 yılında göç almıştır. Uzun yıllar göç veren bir şehir olan Batman 2023 yılında göç alan bir şehir olmuştur. Bunun temel nedenlerinden bir tanesi de 2023 yılında yaşanan asrın deprem felaketidir.

3. EKONOMİ

Batman’da kişi başına düşen GSYİH dolar bazında son 10 senede bir artış göstermediği gibi azalmalarda söz konusudur. Aşağıda yer alan tablo itibari ile ilimizde ekonomik faaliyetlerin artırılması ve güçlendirilmesi gerekmektedir.

| BATMAN | GSYH (bin TL) | Kişi başına GSYH (\$) | Kişi başına GSYH (TL) |
|--------|---------------|-----------------------|-----------------------|
| 2013 | 5.939.040 | 5.770 | 10.980 |
| 2014 | 6.556.542 | 5.427 | 11.865 |
| 2015 | 7.099.086 | 4.658 | 12.629 |
| 2016 | 8.266.386 | 4.785 | 14.458 |
| 2017 | 10.061.228 | 4.747 | 17.315 |
| 2018 | 12.237.283 | 4.383 | 20.665 |
| 2019 | 14.274.581 | 4.163 | 23.638 |
| 2020 | 16.035.052 | 3.707 | 26.096 |
| 2021 | 22.533.053 | 4.025 | 36.151 |
| 2022 | 51.725.919 | 4.951 | 82.052 |

Tablo 13 Yıllar İtibari ile Batman’da GSYH

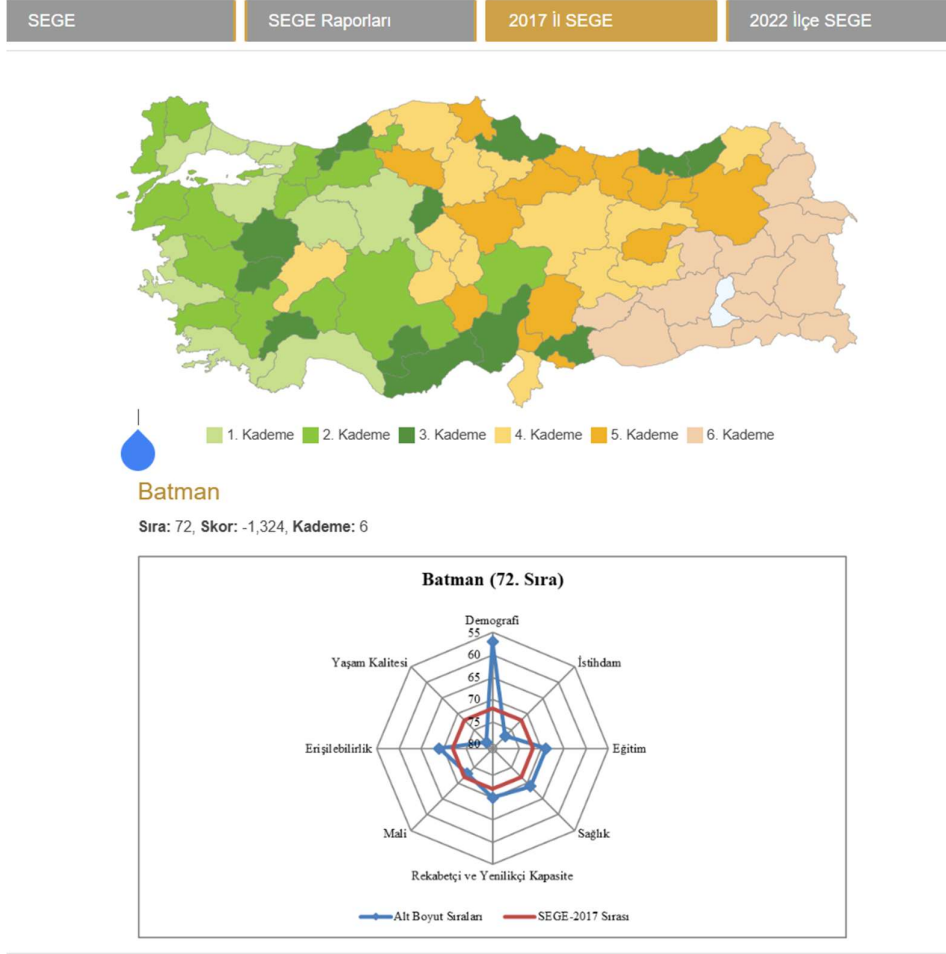
Son 20 yıl içinde ekonomik göstergelerin analiz edildiği rapor ve endeksler incelendiğinde;

2003 yılında DPT tarafından gerçekleştirilen Türkiye’de İllerin Sosyoekonomik Gelişmişlik Düzeyleri listesinde Batman kendisine 70. Sırada yer bulmuştur. Güneydoğu Anadolu Bölgesi içinde de Batman Gaziantep, Kilis, Diyarbakır ve Adıyaman’ın ardından 5. Sırada yer almaktadır.

Batman EDAM tarafından 2009 yılında yapılan “Türkiye İçin Bir Rekabet Endeksi” isimli araştırmada “Ekonomik Etkinlik ve Canlılık Endeksi” sıralamasında 44,3 endeks puanı ile 38. sırada yer almaktadır. Ayrıca rekabet endeksinde 69. Sosyal sermaye endeksinde 75. sırada yer almaktadır. Ayrıca aynı araştırmada yer alan ekonomik canlılık sıralamasında 38. sırada yer almaktadır.

Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi tarafından 2013 yılında yayımlanan “Türkiye’de İllerin Sosyoekonomik Gelişmişlik Düzeylerinin En Önemli Belirleyicileri Ve İllerin 2012 Yılı Sosyoekonomik Gelişmişlik Sıralaması” isimli çalışma incelendiğinde Batman İlinin 70. sırada olduğu görülmektedir.

Sanayi Bakanlığı Kalkınma Ajansları Genel Müdürlüğünün 2017 yılı yaptırdığı Sosyo Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırması (SEGE)'de Batman 72. Sırada yer almaktadır.



Resim 5 SEGE Türkiye Görünümü

İlimizin ekonomisi; hizmet, tarım ve hayvancılığa endeksli olup, tarım alanında kuru tarım koşullarında yapılan tarım egemendir. Batman Barajı'nın tamamlanması ile birlikte, ilimizdeki sulanabilir arazi miktarında meydana gelen değişikliğe paralel olarak ürün çeşitleri ve verimde büyük artışlar yaşanmıştır. Bu konuda ki Tarım Orman ve Hayvancılık bölümünde açıklanmıştır.

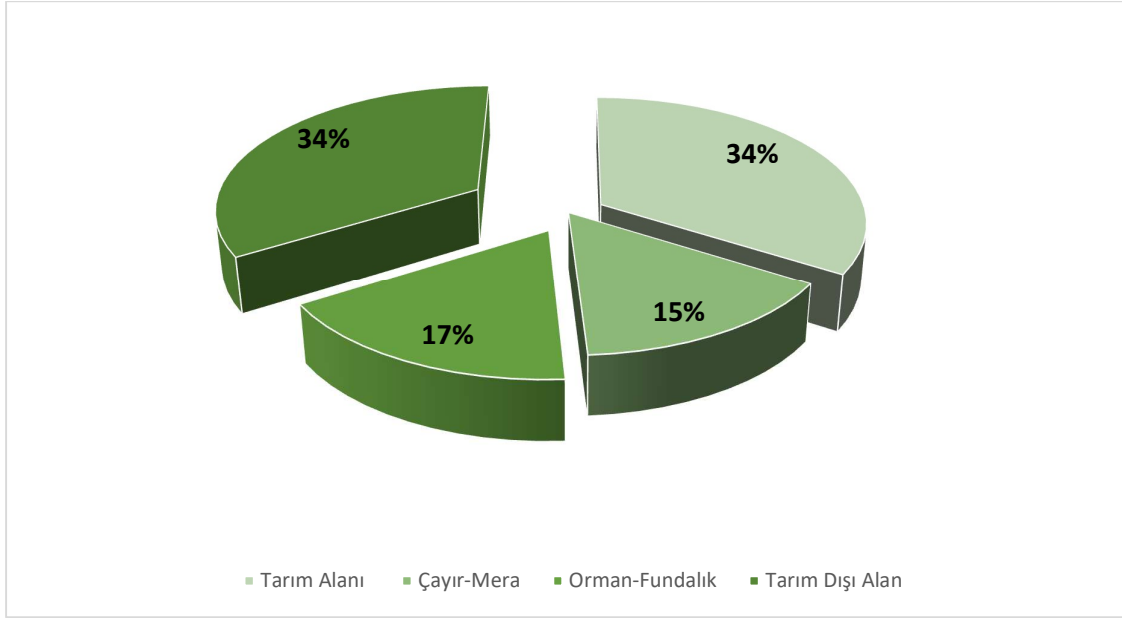
İlimizi bölgenin sayılı illeri arasına sokan en önemli faktör petroldür. 1948 yılında başlayan petrol arama çalışmaları ile birlikte 1955 yılında Batman'da rafinerinin kurulması ekonominin hızlı bir yükselme trendine girmesini sağlamıştır. Bu sanayi kuruluşları dışında ilde sanayi sektörü yeterince gelişmemiş ve bu nedenle Batman birinci derece kalkınmada öncelikli iller kapsamına alınarak yapılacak yatırımlar için kolaylık ve teşvikler sağlanmıştır. Bu uygulamalar sonucunda Batman'da sanayi kuruluşlarında gözle görülür değişiklik gerçekleşmiş, sanayi, tarım ve gıda sektöründe çeşitli yatırımlar yapılarak bunların bir kısmı faaliyete geçmiştir.

4. TARIM, ORMAN VE HAYVANCILIK

Batman İlinin tarım kapasitesi, Batman Tarım İl Müdürlüğü ve Türkiye İstatistik Kurumu verileri incelenerek değerlendirilmiştir. Bu kapsamda, Batman arazi varlığı, bu arazinin niteliğine göre dağılımı, tarımın ekonomideki yeri ve önemine kısaca bakılmıştır.

| BATMAN ARAZİ VARLIĞI | | | | | | | | |
|------------------------------|---------------|---------|---------|-----------|---------|---------|-----------|-------|
| Arazi Türü (m ²) | Batman Merkez | Beşiri | Gercüş | Hasankeyf | Kozluk | Sason | Toplam | Yüzde |
| Tarım Alanı | 251.216 | 592.624 | 348.589 | 58.736 | 288.121 | 30.515 | 1.569.801 | 34% |
| Çayır-Mera | 121.412 | 179.160 | 62.240 | 107.772 | 190.663 | 53.400 | 714.647 | 15% |
| Orman-Fundalık | 70.675 | 42.450 | 120.325 | 37.400 | 175.090 | 368.600 | 814.540 | 17% |
| Tarım Dışı Alan | 111.512 | 130.900 | 359.550 | 346.180 | 332.916 | 279.164 | 1.560.222 | 34% |
| Toplam | 554.815 | 945.134 | 890.704 | 550.088 | 986.790 | 731.679 | 4.659.210 | |

Tablo 14 Batman Arazi Varlığı



Grafik 3 Batman Arazi Varlığı

Batman ilinde gerçek alanların % 34'ü tarım alanı olarak kullanılabilir niteliktedir. Arazinin 81.454 hektarı yani % 17'si orman alanıdır. 71.464 hektarlık mera ve çayır alanı bulunmaktadır. Batman arazi varlığının kalan 156.022 hektarı tarım dışı arazidir. Bu çerçevede tarım topraklarının korunmasına ilişkin çalışmaların Batman için son derece önem taşımaktadır.

| ARAZİLERİN KULLANIMINA GÖRE SINIFLANDIRMASI | | |
|---|-----------|-------------------------|
| Sınıfı | Alanı(ha) | Tarım Arazilerine Oranı |
| 1. Sınıf Arazi | 34.650 | 27,80% |
| 2. Sınıf Arazi | 23.614 | 18,09% |
| 3. Sınıf Arazi | 25.721 | 20,69% |
| 4. Sınıf Arazi | 40.302 | 32,40% |

| | |
|-----------------------|----------------|
| Tarım Arazisi Toplamı | 156.980 |
| 5-6. Sınıf Arazi | 56.063 |
| 7-8. Sınıf Arazi | 128.591 |
| Toplam | 465.921 |

Tablo 15 Batman Arazi Kullanım Sınıfları

| | Bitkisel üretim değeri (bin TL) | Büyükbaş hayvan sayısı (baş) | Canlı hayvanlar değeri (bin TL) | Küçükbaş hayvan sayısı (baş) | Tahıllar ve diğer bitkisel ürünlerin üretim miktarı (ton) | Toplam işlenen tarım alanı (hektar) | Örtü altı sebze ve meyve üretim miktarı (ton) |
|------|---------------------------------|------------------------------|---------------------------------|------------------------------|---|-------------------------------------|---|
| 2013 | 360.245 | 53.474 | 481.458 | 819.823 | 390.358 | 107.670 | |
| 2014 | 384.232 | 57.884 | 439.539 | 662.062 | 379.668 | 104.956 | 400 |
| 2015 | 408.717 | 55.929 | 461.895 | 717.514 | 331.729 | 102.617 | 400 |
| 2016 | 457.501 | 61.870 | 569.011 | 706.374 | 309.829 | 91.837 | 810 |
| 2017 | 429.801 | 85.776 | 831.978 | 811.749 | 270.595 | 79.813 | 1.080 |
| 2018 | 506.750 | 107.784 | 1.231.179 | 820.155 | 294.819 | 81.568 | 5.320 |
| 2019 | 519.741 | 112.669 | 1.407.598 | 798.608 | 266.454 | 77.197 | 7.000 |
| 2020 | 775.098 | 122.510 | 1.654.918 | 840.650 | 300.503 | 78.117 | 7.000 |
| 2021 | 912.312 | 126.777 | 2.030.481 | 954.946 | 232.314 | 75.093 | 7.000 |
| 2022 | | 103.740 | | 876.851 | 284.699 | 75.298 | 9.000 |
| 2023 | | 97.226 | | 890.687 | 284.731 | 71.847 | 10.200 |

Tablo 16 Seçilmiş Göstergelerle Batman'da Tarım

| Ürün Adı | Ekilen Alan (da) | Üretim (ton) | Verim (kg/da) |
|---------------------|------------------|--------------|---------------|
| Arpa | 40985 | 12459,44 | 304 |
| Buğday (Ekmeklik) | 522154 | 133671,42 | 256 |
| Buğday (Makarnalık) | 82189 | 19560,98 | 238 |
| Fiğ (Yeşil ot) | 1541 | 506,98 | 329 |
| Kırmızı mercimek | 46285 | 9534,71 | 206 |
| Mısır (Dane) | 36028 | 27273,19 | 757 |
| Mısır (Sılaçlık) | 13429 | 60537,93 | 4508 |
| Mürdümük (Yeşil ot) | 2673 | 1002,37 | 375 |
| Nohut | 4447 | 662,60 | 149 |
| Pamuk (Kütlü) | 5713 | 2542,28 | 445 |
| Tütün | 111 | 35,52 | 320 |
| Yonca (Yeşil ot) | 924 | 746,59 | 808 |

Tablo 17 Batman'da Tarla Ürünleri Ve Ekim Alanları

| Ürünler | Merkez | | Beşiri | | Gercüş | | Hasankeyf | | Kozluk | | Sason | |
|--------------------|------------------|--------------|------------------|--------------|------------------|--------------|------------------|--------------|------------------|--------------|------------------|--------------|
| | Ekilen Alan (da) | Üretim (ton) | Ekilen Alan (da) | Üretim (ton) | Ekilen Alan (da) | Üretim (ton) | Ekilen Alan (da) | Üretim (ton) | Ekilen Alan (da) | Üretim (ton) | Ekilen Alan (da) | Üretim (ton) |
| Biber (Dolmalık) | 0 | 0 | 20 | 53 | 1 | 2,656 | 22 | 58,43 | 8 | 21,24 | 3 | 7,96 |
| Biber (Sivri) | 0 | 0 | 15 | 31,08 | 1 | 2,072 | 34 | 70,44 | 5 | 10,36 | 0 | 0 |
| Domates (Sofralık) | 28 | 56,7 | 0 | 0 | 15 | 30,37 | 205 | 415 | 43 | 87,07 | 10 | 20,25 |
| Fasulye | 0 | 0 | 0 | 0 | 12 | 18 | 3 | 4,5 | 0 | 0 | 0 | 0 |
| Salatalık | 20 | 18,44 | 3 | 2,76 | 1 | 0,922 | 9 | 8,29 | 18 | 16,59 | 0 | 0 |
| Karpuz | 557 | 1623 | 577 | 1681 | 15715 | 45793 | 86 | 250 | 3568 | 10397 | 0 | 0 |
| Kavun | 207 | 451,8 | 572 | 1248 | 1759 | 3839 | 342 | 746 | 1169 | 255 | 0 | 0 |
| Patlıcan | 0 | 0 | 6 | 20,49 | 1 | 3,415 | 85 | 290,27 | 58 | 198,07 | 0 | 0 |
| Soğan (Kuru) | 0 | 0 | 0 | 0 | 3 | 5,334 | 15 | 26,67 | 5 | 8,89 | 1 | 1,778 |

Tablo 18 Batman'da Sebzeler Üretim Ve Ekim Alanları;

| Ürünler | Meyvelik alanı (da) | Üretim (ton) | Ağaç başına ortalama verim (kg) | Meyve veren ağaç sayısı | Meyve vermeyen ağaç sayısı | Toplam ağaç sayısı |
|-------------------------------|---------------------|--------------|---------------------------------|-------------------------|----------------------------|--------------------|
| Antep fıstığı | 32.857 | 675 | 5 | 147.300 | 471.600 | 618.900 |
| Armut | 336 | 282 | 24 | 11.940 | 4.265 | 16.205 |
| Ayva | 10 | 43 | 23 | 1.910 | 1.055 | 2.965 |
| Badem | 740 | 323 | 11 | 29.825 | 19.105 | 48.930 |
| Ceviz | 5.395 | 1.095 | 26 | 42.680 | 79.955 | 122.635 |
| Çilek | 300 | 1.020 | 3.400 | 300 | 0 | 300 |
| Dut | 22 | 179 | 14 | 12.955 | 1.710 | 14.665 |
| Elma (Diğer) | 1.213 | 324 | 32 | 10.280 | 11.945 | 22.225 |
| Elma (Golden) | 142 | 54 | 22 | 2.510 | 2.315 | 4.825 |
| Elma (Starking) | 46 | 15 | 21 | 725 | 35 | 1.075 |
| Erik | 257 | 81 | 19 | 4.300 | 3.245 | 7.545 |
| İncir | 583 | 160 | 15 | 10.705 | 2.755 | 13.460 |
| Kayısı | 430 | 131 | 15 | 8.955 | 2.700 | 11.655 |
| Kiraz | 949 | 34 | 11 | 3.025 | 31.510 | 34.535 |
| Nar | 202 | 544 | 24 | 22.960 | 6.730 | 29.690 |
| Şeftali | 161 | 64 | 16 | 4.035 | 2.150 | 6.185 |
| Üzüm (Çekirdekli sofralık) | 48.764 | 20.111 | 412 | 48.764 | 0 | 48.764 |
| Üzüm (Çekirdeksiz) | 64 | 36 | 563 | 64 | 0 | 64 |
| Üzüm (Çekirdekli kurutmalık) | 33.750 | 14.828 | 439 | 33.750 | 0 | 33.750 |
| Üzüm (Kurutmalık çekirdeksiz) | 10 | 6 | 600 | 10 | 0 | 10 |
| Vişne | 60 | 19 | 9 | 2.030 | 1.160 | 3.190 |
| Zerdali | 172 | 184 | 24 | 7.810 | 4.205 | 12.015 |

Tablo 19 Batman'da Meyveler Üretim Ve Alanları;

| İlçe Adı | Buzağı | Dana-Düve | İnek | Boğa-Tosun | Manda | Toplam |
|---------------|--------------|---------------|---------------|---------------|------------|---------------|
| Merkez | 702 | 4.222 | 7.247 | 3.672 | 101 | 15.944 |
| Beşiri | 200 | 1.200 | 3.594 | 389 | 3 | 5.386 |
| Gercüş | 102 | 546 | 1.698 | 520 | - | 2.866 |
| Hasankeyf | 205 | 108 | 456 | 90 | - | 859 |
| Kozluk | 714 | 5.250 | 12.630 | 3.042 | 201 | 21.837 |
| Sason | 702 | 3.833 | 5.708 | 2.305 | - | 12.548 |
| TOPLAM | 2.625 | 15.159 | 31.333 | 10.018 | 305 | 59.440 |

Tablo 20 Batman Büyükbaş Hayvan Varlığı;

| İLÇE | KANATLI TÜRLERİ | | | |
|---------------|-----------------|---------------|--------------|--------------|
| | Tavuk | Hindi | Ördek | Kaz |
| Merkez | 62.500 | 26.500 | 2.200 | 3.700 |
| Beşiri | 37.795 | 12.444 | 270 | 410 |
| Gercüş | 11.800 | 950 | 25 | 610 |
| Hasankeyf | 988 | 33 | 0 | 35 |
| Kozluk | 2.100 | 19.200 | 2.810 | 1.850 |
| Sason | 4.683 | 2.184 | 692 | 357 |
| Toplam | 119.866 | 61.311 | 5.997 | 6.962 |

Tablo 21 Batman Kanatlı Hayvan Varlığı

| İlçe Adı | Keçi | Koyun | Toplam |
|---------------|---------------|----------------|----------------|
| Merkez | 12.000 | 170.000 | 182.000 |
| Beşiri | 13.000 | 95.000 | 108.000 |
| Gercüş | 10.000 | 35.000 | 45.000 |
| Hasankeyf | 5.000 | 10.000 | 15.000 |
| Kozluk | 12.000 | 90.000 | 102.000 |
| Sason | 15.000 | 30.000 | 45.000 |
| Erkek Sayısı | 70.000 | 190.000 | 260.000 |
| TOPLAM | 67.000 | 430.000 | 757.000 |

Tablo 22 Batman Küçükbaş Hayvan Varlığı

| İlçe Adı | İşletme Sayısı | Arılı Kovan Sayısı |
|-----------|----------------|--------------------|
| Merkez | 12 | 2.788 |
| Beşiri | 2 | 146 |
| Gercüş | 14 | 1.731 |
| Hasankeyf | 1 | 43 |

| | | |
|---------------|------------|---------------|
| Kozluk | 14 | 3.174 |
| Sason | 190 | 26.096 |
| TOPLAM | 233 | 33.978 |

Tablo 23 Batman Arı Ürünleri Yetiştiriciliği;

| İlçe Adı | Tesis Sayısı | Proje Kapasite | 2013 Yılı Üretim (ton/yıl) |
|-----------------|---------------------|-----------------------|-----------------------------------|
| Kozluk | 6 | 3.680 | 1.137.275 |

Tablo 24 Batman Su Ürünleri Yetiştiriciliği;

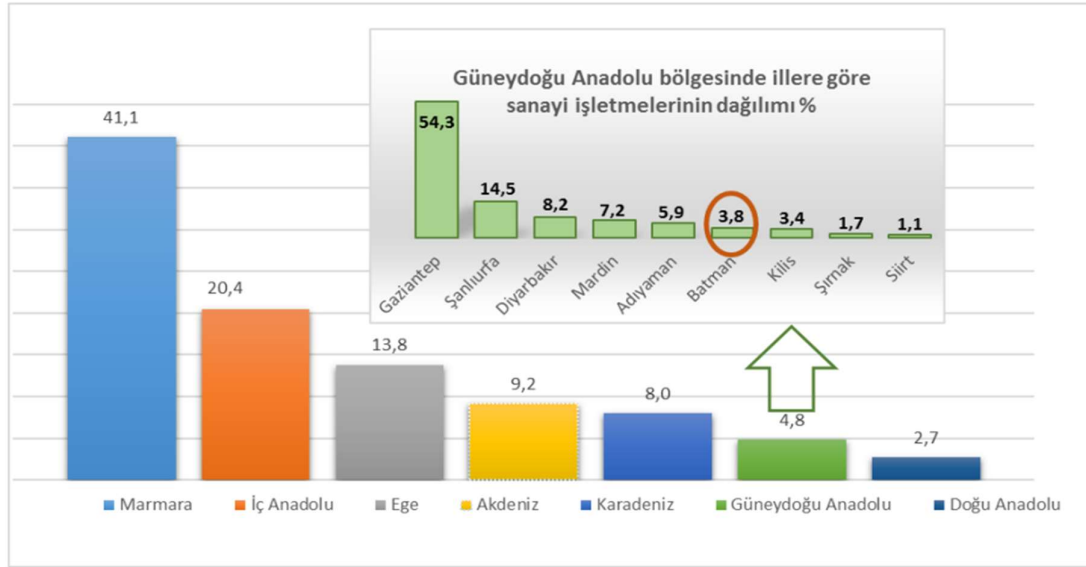
5. SANAYİ VE TİCARET

Sanayi işletmelerinin %41,1'i Marmara , %20,4'ü İç Anadolu, %13,8'i Ege, %9,2'si Akdeniz, %8'i Karadeniz , %4,8'i Güneydoğu Anadolu, %2,7'si Doğu Anadolu Bölgesinde yer almaktadır. Güneydoğu Anadolu Bölgesinde yer alan iller işletme sayısına göre sıralandığında, Batman ili sanayi işletmesi sayısı bakımından %3,8'lik oran ile bölgede altıncı sırada yer almaktadır

Tablo 25 Batman Açılan ve Kapanan İşletme/Şirket/Kooperatif Sayıları

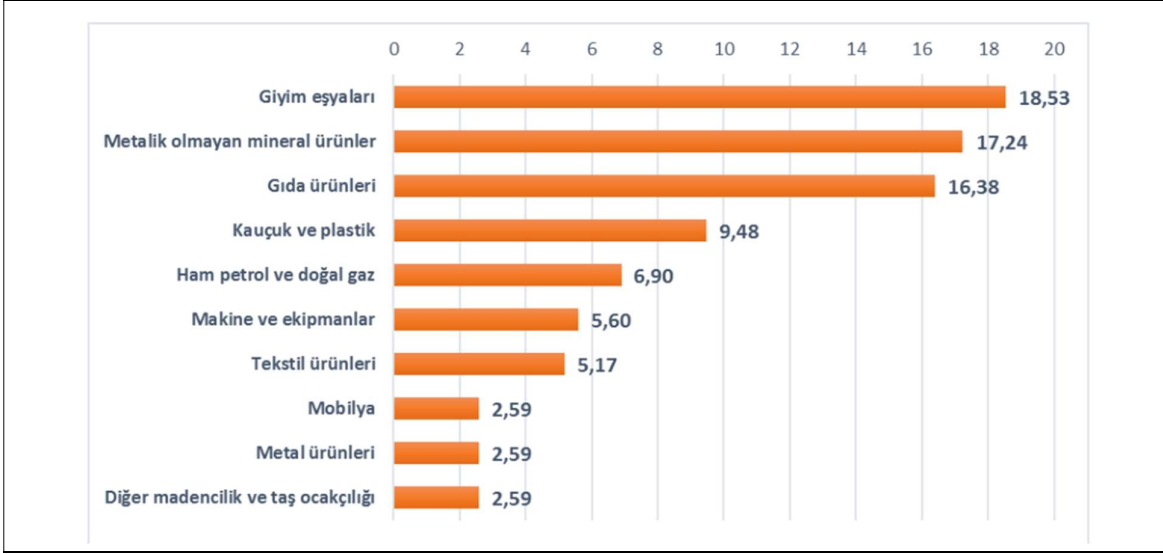
TUİK'ten alınan veriler ışığında 2012 yılında Batman'da 15 gerçek kişi ticari işletmesi kurulmuş, 81 işletme kapanmıştır. Ayrıca 2012 yılında 188 şirket ve kooperatif açılmış buna karşılık 30 şirket ve kooperatif kapanmıştır.

Türkiye'de Sanayi İşletmelerinin Bölgelere Göre Dağılımı (%)



Grafik 4 Türkiye'de Sanayi İşletmelerinin Bölgelere Göre Dağılımı (%)

Batman ilinde sanayi işletmelerinin sektörel dağılımı incelendiğinde, ilk sırada %18,53 ile Giyim eşyaları, ikinci sırada %17,24 ile Metalik olmayan mineral ürünler ve üçüncü sırada ise %16,38 ile Gıda ürünleri sektörü yer almaktadır.



Tablo 26 Batman İlinde Sanayi İşletmelerinin Sektörel Dağılımı (İlk 10 Sektör)

Bilindiği üzere Batman’da TÜPRAŞ’a ait rafineri bulunmaktadır. 1955 yılında işletmeye açılan Batman Rafinerisi, yıllık 330 bin ton ham petrol işleme kapasitesiyle Türkiye’nin ilk rafinerisi olma özelliğini taşımaktadır. 1960 yılında gerçekleştirilen bir darboğaz giderme projesi ve 1972’de yeni ham petrol işleme ünitesinin devreye alınmasıyla Batman Rafinerisi’nin yıllık ham petrol işleme kapasitesi 1,1 milyon ton/yıla ulaşmıştır. Yerli ham petrol kaynağına yakınlık avantajına sahip olan Batman Rafinerisi, dönüşüm ünitelerinin bulunmaması nedeniyle basit bir konfigürasyona sahiptir ve Nelson Kompleksite Endeksi 1,83’tür. Rafineri’de, 2013 yılında 1 milyon ton ile 1979 yılından sonra en yüksek miktarda ham petrol işlenmiş ve ağırlıklı olarak bitüm ve Kırıkkale Rafinerisi’ne gönderilen ara ürünlerden oluşan yaklaşık 982 bin ton üretim yapılmıştır.



Resim 6 Batman TÜPRAŞ Rafinerisi

Batman İlinin ilk 10 Ülke bazında dış ticareti aşağıdaki gibidir.

| İhracat | | İthalat | |
|------------------------|------------|-----------|------------|
| Ülke | Paylar (%) | Ülke | Paylar (%) |
| Irak | 63,2% | Malezya | 25,2% |
| BAE | 16,2% | Vietnam | 22,7% |
| Almanya | 11,5% | Hindistan | 13,0% |
| Rusya Federasyonu | 1,5% | Tayland | 10,5% |
| Kuzey Kıbrıs Türk Cum. | 1,4% | İran | 7,4% |
| Ukrayna | 1,3% | Japonya | 3,7% |
| Fransa | 1,0% | Almanya | 3,4% |
| Suriye | 1,0% | İtalya | 3,3% |
| Suudi Arabistan | 0,6% | BAE | 3,2% |
| Bulgaristan | 0,5% | Çin | 1,6% |

Ekonomik gelişimin önünde ki sorun alanlarını incelemek gerektiğinde, Sanayi Bakanlığının İl Sanayi Durumu Raporuna Göre;

-Yatırıma Uygun Arazi Eksikliği: Yatırıma uygun araziler il düzeyinde oluşturulan bir kurul tarafından belirlendikten sonra tek elden yönetilmeli ve bedelsiz arazi tahsisi belirlenen kriterler çerçevesinde objektif bir şekilde gerçekleşmelidir.

-Ar-Ge Eksikliği: Bölgenin ulusal ve küresel ölçekte rekabet gücünü ve buna bağlı olarak da ihracat hacmini artırmak üzere, bölgede faaliyet gösteren sektörlerin teknoloji kullanımı, Ar-Ge ve yenilikçilik çalışmalarının özendirilmesi yoluyla üretim kapasitesi ve verimliliğin artırılması ve üretim, yönetim ve hizmet kalitesinin uluslararası standartlara çıkarılması hedeflenmelidir.

-Finansman Eksikliği: Batman'da işletmelerin finansmana erişimde yaşadığı güçlükler Batman'daki önemli sıkıntılardan biridir. Batman ili Bölge'nin mevduat büyüklüğü itibariyle 26 Düzey 2 Bölgesi içinde 25 inci sırada yer alması Batman'da sermaye birikiminin yeterli düzeyde olmadığını ve Batman'da kazanılan gelirin büyük bir kısmının il dışında tasarruf edildiğini göstermektedir.

- Toplumdaki sosyal-denge eşitsizlikleri önlemeye yönelik araçlar olan teşvikler Batman'daki altyapı ve işgücü imkânlarının kısıtlılığı ve güvensizlik sebebiyle Batmana yatırım çekmekte yetersiz kalmaktadır.

-Altyapı Eksikliği: OSB'de genellikle elektrikten kaynaklı sorun giderilmeli ve altyapıya yönelik destekler arttırılmalıdır.

-Kümelenme Sorunu: Kümelenme, ilişkili sektörlerde faaliyet gösteren işletmelerin, üniversite ve sivil toplum kuruluşlarından destek alarak ihtisaslaşmaya gitmesi ve ulusal-uluslararası rekabetçiliğini arttırması amacıyla ortak hedefte ve aynı coğrafi mekânda yoğunlaşmasıdır. Sektörel ve bölgesel kümeler içinde uzmanlaşmış mal ve hizmet üreticileri, uzmanlaşmış girdi üreticileri ve servis sağlayıcıları, finansman kuruluşları, pazarlama kuruluşları, uzmanlaşmış

altyapı sağlayıcıları, eğitim, bilgi, araştırma ve teknik destek sağlayıcıları, ilgili sivil toplum örgütleri ve kamu kurumlarının yer aldığı merkezlerin varlığı bölgenin küresel ölçekte rekabet gücünün artırılmasında büyük önem arz etmektedir. Bu kapsamda bölgede kümelenme analizleri, niceliksel ve niteliksel analizlerin ışığında, potansiyel gözlemlenen; tekstil, yapı kimyasalları ve gıda sektörlerinde kademeli olarak ve sektörler arası kesişim oluşturabilecek şekilde yürütülecektir.

-Yerel Markalaşmanın Sağlanamaması: Markalaşma; üretim kalitesi, yönetim ve pazarlama süreçleri, finansman temini, insan kaynakları ve müşteri ilişkilerinde sürdürülebilirliğin temini ile sağlanabilmektedir. Tarım, sanayi ve hizmet sektörlerinde son tüketiciye yönelik ürün sunan firmalar teşvik edilerek, bölgede markalaşma stratejileri hakkında eğitimler verilerek markalaşmaya yönelik faaliyetler desteklenecektir.

-Ortaklık Kültürü: Ölçek ekonomisinde rekabetçiliğin güçlenebilmesi için, bölgede iç ve dış girişimciliğin geliştirilmesi ve ortak iş yapma kültürünün yerleştirilmesi gerekmektedir. Bu vesile ile girişimciliğe yönelik olan hibe programlarından da yararlanma oranları artacaktır. -İhracata Yönelik İşbirliğinin Güçlendirilmesi: Rekabetçiliğin güçlendirilmesi amacı, temel olarak ihracat hacminin artırılmasını içerdiğinden, dış ticareti artırmaya yönelik olarak, bölgede tesis edilen işbirliği ağları aracılığıyla bölgede ihracat kapasitesini güçlendirmeye yönelik faaliyetler 183 düzenlenmelidir. İşletmelere yönelik olarak gümrük mevzuatı, kotalar, sözleşme aşamaları, para transferi, AB ilişkileri konularında bilgilendirmeler yapılmalıdır. İşbirliği ağları aynı zamanda, uygun yatırım alanları ve analizlerin girişimcilere duyurulması işlevini üstlenmelidir.

-Ulusal-Uluslararası Desteklerden Faydalanmak için Farkındalığın Arttırılması: Etkili proje tasarlamak ve hayata geçirmek, belirli bir alandaki gereksinimini sunmanın küresel ölçekteki dilidir. Bu doğrultuda proje hazırlama ve yazma eğitimleri verilmeli ve özellikle yönetim kavramı ve pratikleri konusunda faydalanıcıların bilinçlendirilmesine yönelik faaliyetler yürütülmelidir.

-Enerji Maliyetlerinin Düşürülmesi: Enerji verimliliğini sağlayan yöntemler konusunda gerekli işbirlikleri geliştirilerek ve koordinasyon sağlanarak; enerji tüketicilerinin bilinçlendirilmesi sağlanmalıdır. Bölgede yer alan enerji yoğun sektörlerde enerji verimliliğini sağlayıcı faaliyetler desteklenmelidir.

-Enerji Kalitesi Problemleri: Özellikle elektrik enerjisindeki problemler nedeniyle işletmelerde meydana gelen problemler ve sık sık meydana gelen elektrik kesintileri önlenmelidir.

-Pazar Yetersizliği: Irak'a yapılan ihracat; Batman ilimizde üretilen malların ve Bölge'de yer alan nakliyeciler ve komisyoncu firmaların aracılık yaptığı malların ihracatı şeklinde iki kısımda incelemek gerekmektedir. Batman'da üretilen mallar genel anlamda inşaat malzemesi (Mermer, Alçı, Yalıtım, Tuğla vb.) ve işlenmiş gıda gibi düşük teknoloji sektör ürünlerinden oluşmaktadır. Batman'da yer alan nakliyeciler ve komisyoncu firmaların aracılık yaptığı mallar ise çoğunlukla İstanbul, Kocaeli, Ankara gibi merkezlerden gelen teknoloji yoğun ürünler, yaş sebze-meyve, inşaat malzemeleri ve demir-çelik sektörü ürünleri gibi mallardan oluşmaktadır. Bu mallar Irak'a, Mersin-Habur hattında çalışan lojistik firmaları tarafından taşınmaktadır.

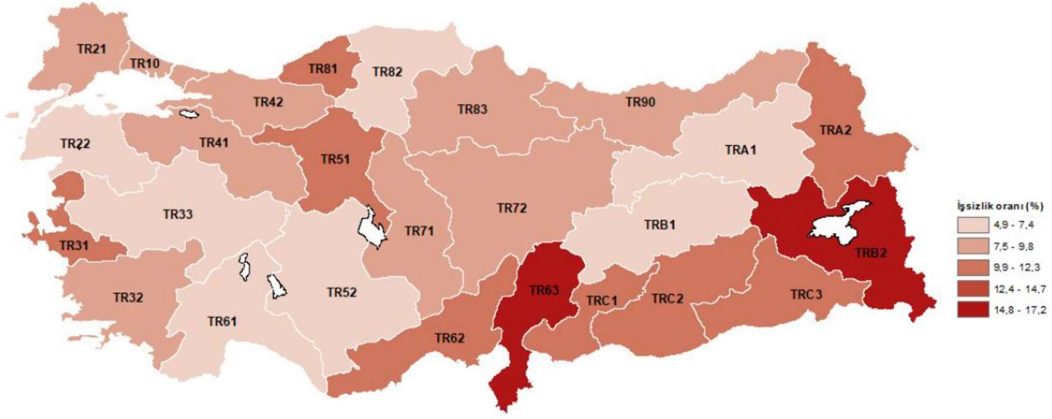
6. İSTİHDAM VE YOKSULLUK

Batman İBBS Düzey 2’de TRC3 Bölgesi (Mardin, Batman, Şırnak, Siirt) olarak adlandırılan bölge içerisinde yer almaktadır. Bölge %21,1 ile Türkiye’nin en yüksek işsizlik oranına sahip bölgesi durumunda, Batman ise TÜİK tarafından açıklanan verilere göre işsizlik oranı %23,4’dü. Bu oranlarla Batman Türkiye genelinde işsizliğin en yüksek olduğu il konumunda idi ancak son yıllarda istihdam alanında yaşanan gelişmeler ile bu durum kısmi olarak düzelmiştir.

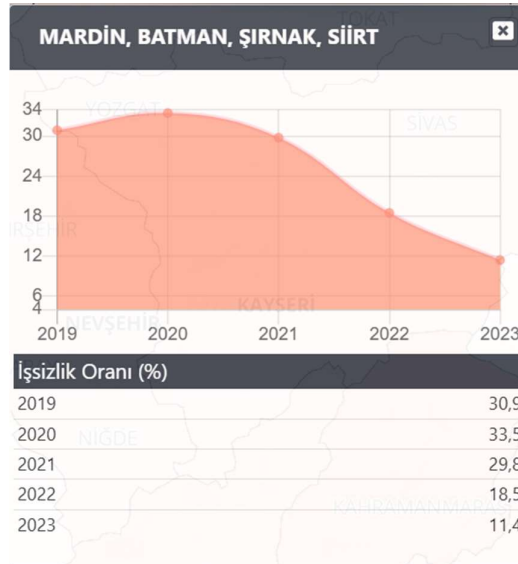
İşsizlik oranı en yüksek bölge TRB2 (Van, Muş, Bitlis, Hakkari) oldu

İşsizlik oranı en yüksek bölge %17,2 ile TRB2 (Van, Muş, Bitlis, Hakkari) iken, işsizlik oranı en düşük bölge %4,9 ile TR82 (Kastamonu, Çankırı, Sinop) oldu.

İşsizlik oranı (%), İBBS 2. Düzey, 2023



Grafik 5 Ülke Geneli İşsizlik Oranları

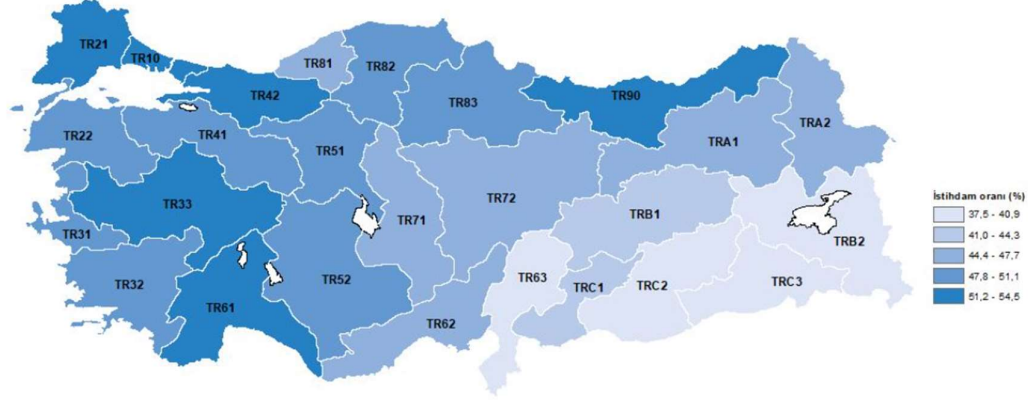


Tablo 27 Batman Bölgesi İşsizlik Oranları

Bölgemizde işsizlik oranı dramatik bir şekilde düşmektedir.

En yüksek istihdam oranı %54,5 ile TR21 (Tekirdağ, Edirne, Kırklareli) Bölgesi'nde gerçekleşti. En düşük istihdam oranı ise %37,5 ile TRC3 (Mardin, Batman, Şırnak, Siirt) Bölgesi'nde oldu.

İstihdam oranı (%), İBBS 2. Düzey, 2023



İşgücüne katılma oranı en yüksek bölge TR21 (Tekirdağ, Edirne, Kırklareli) oldu

En yüksek işgücüne katılma oranı %59,0 ile TR21 (Tekirdağ, Edirne, Kırklareli) Bölgesi'nde gerçekleşti. En düşük işgücüne katılma oranı ise %42,3 ile TRC3 (Mardin, Batman, Şırnak, Siirt) Bölgesi'nde oldu.

Grafik 6 İşgücüne Katılma Oranları

Batman İlinde Çalışan Sayısına Göre İlk 5 Büyük İşletme aşağıda sıralanmıştır:

- Tüpraş Türkiye Petrol Rafinerileri Batman Rafineri Müdürlüğü
- Baran-Grup Tekstil Turizm İnşaat Petrol Tarım Sanayi ve Ticaret
- Üniteks Tekstil Gıda Motorlu Araçlar Sanayi ve Ticaret Batman Şubesi
- Çiçek Kardeşler Tekstil Turizm İnşaat Nakliyat Gıda Sanayi ve Tic. Ltd.Şti.
- Joymen Tekstil Hüseyin Aslan

7. EĞİTİM

2013 yılında Okur-yazarlık oranları incelendiğinde Batman'da 15+ yaş grubunda okuma-yazma bilmeyenlerin oranı %10,5'du ve bu oran %4,6 ile Türkiye genelinin oldukça üzerinde idi. Batman'da okuma yazma bilmeyenlerin sayısı 2023 yılı sonunda 22.572 kişiye düşmüştür.

Batman'da mevcut eğitim kurumları, öğrenci ve öğretmen sayıları aşağıdaki tablolarda sunulmuştur.

| Okul Türü | ÖĞRENCİ SAYISI | | | Derslik Sayısı | Derslik Sayısı |
|---------------------|----------------|--------------|----------------|----------------|----------------|
| | Resmi | Özel | Top | Resmi | Özel |
| Okul Öncesi | 14.957 | 561 | 15.505 | 182 | 17 |
| İlkokul | 53.934 | 1080 | 55.102 | 2.799 | 82 |
| Ortaokul | 52.131 | 913 | 53.158 | 1.492 | 75 |
| Orta öğretim (Lise) | 42.668 | 5.650 | 48.318 | 1.709 | 505 |
| Toplam | 163.690 | 8.204 | 171.894 | 6.205 | 679 |

Tablo 28 Batman'da Öğrenci ve Derslik Sayıları

Batman 647.205 kişidir. Bu nüfusun % 26,56'sı üniversite öncesi alanlarda eğitimini sürdürmektedir. Bu da kent için eğitimin ne kadar önemli bir fonksiyon olduğunun daha net anlaşılmasını sağlayacak bir unsurdur.

| Derslik Başına Düşen Öğrenci Sayıları | Tür | 2020-2021 | | | 2021-2022 | | | 2022-2023 | | | |
|---------------------------------------|----------|-----------------------|----------------|-------------------------------------|-----------------------|----------------|-------------------------------------|-----------------------|----------------|-------------------------------------|--------------------------|
| | | Toplam Öğrenci Sayısı | Derslik Sayısı | Derslik Başına Düşen Öğrenci Sayısı | Toplam Öğrenci Sayısı | Derslik Sayısı | Derslik Başına Düşen Öğrenci Sayısı | Toplam Öğrenci Sayısı | Derslik Sayısı | Derslik Başına Düşen Öğrenci Sayısı | Derslik İhtiyacı (varsa) |
| RESMİ | Okul Ön. | 15.154 | 698 | 21.7 | 16.694 | 754 | 22.1 | 17.192 | 810 | 21.2 | |
| | İlkokul | 53.946 | 2.767 | 24.7 | 55.398 | 2.843 | 24.5 | 55.879 | 2.954 | 24.1 | |
| | Ortaokul | 52.094 | 1.518 | | 51.883 | 1.534 | | 52.271 | 1.525 | | |
| | Ortaöğ. | 42.932 | 1.718 | 25 | 39.540 | 1.704 | 23.2 | 38.189 | 1.667 | 22.91 | |
| ÖZEL | Okul Ön. | 553 | 36 | 15.4 | 641 | 44 | 14.6 | 675 | 50 | 13.5 | |
| | İlkokul | 1.079 | 82 | 13.1 | 1.198 | 101 | 11.9 | 1.272 | 97 | 13.11 | |
| | Ortaokul | 910 | 75 | 12.1 | 981 | 81 | 12.11 | 1.037 | 78 | 13.29 | |
| | Ortaöğ. | 5.671 | 505 | 11.22 | 6.166 | 468 | 13.17 | 6.071 | 468 | 12.97 | |

Tablo 29 Yıllara Göre Derslik Başına Düşen Öğrenci Sayısı

Batman’da derslik başına düşen öğrenci sayısı hızla düşürülmüştür. Örneğin 10 sene önce ilköğretimde Batman genelinde derslik başına düşen öğrenci sayısı 38 iken bugün bu sayı tabloda görüleceği üzere 24,1 düşmüştür. Bu da okullaşma oranındaki gelişimi göstermektedir.

| Eğitim Öğretim Yılı | Temel Eğitim (İlköğretim) | | Ortaöğretim (Lise) | | Özel Eğitim | | Toplam | |
|---------------------|----------------------------|------------------------|----------------------------|------------------------|----------------------------|------------------------|----------------------------|------------------------|
| | Taşıma Merkezi Okul Sayısı | Taşınan Öğrenci Sayısı | Taşıma Merkezi Okul Sayısı | Taşınan Öğrenci Sayısı | Taşıma Merkezi Okul Sayısı | Taşınan Öğrenci Sayısı | Taşıma Merkezi Okul Sayısı | Taşınan Öğrenci Sayısı |
| 2020-2021 | 110 | 6.548 | 67 | 6.042 | 34 | 572 | 211 | 13.162 |
| 2021-2022 | 114 | 6.047 | 72 | 5.409 | 43 | 601 | 229 | 12.057 |
| 2022-2023 | 115 | 5.979 | 66 | 5.535 | 45 | 615 | 226 | 12.129 |

Tablo 30 Taşıma Eğitim Bilgileri

| | İlkokul | | Ortaokul | | Genel Ortaöğretim | | Mesleki ve Teknik Ortaöğretim | |
|---------|----------------------------------|--------------------------------------|----------------------------------|--------------------------------------|----------------------------------|--------------------------------------|----------------------------------|--------------------------------------|
| | Okul Başına Düşen Öğrenci Sayısı | Öğretmen Başına Düşen Öğrenci Sayısı | Okul Başına Düşen Öğrenci Sayısı | Öğretmen Başına Düşen Öğrenci Sayısı | Okul Başına Düşen Öğrenci Sayısı | Öğretmen Başına Düşen Öğrenci Sayısı | Okul Başına Düşen Öğrenci Sayısı | Öğretmen Başına Düşen Öğrenci Sayısı |
| Batman | 157 | 19 | 279 | 14 | 553 | 17 | 441 | 13 |
| Türkiye | 217 | 17 | 267 | 14 | 388 | 14 | 361 | 11 |

Tablo 31 Okul ve Öğretmen Başına Düşen Öğrenci Sayısı

Tabloda görüleceği gibi İlkokulda Okul Başına düşen öğrenci sayısında Batman Türkiye ortalamasının bir hayli altında öğrenci başına düşen öğretmen ortalamasında ise Türkiye ortalamasının biraz üzerindedir. Bu da dersliklerin yeterli öğretmen sayısının olması gerekenin bir nebze altında olduğunu göstermektedir. Ortaöğretimde ise Türkiye ortalamasına nazaran ilave derslik ihtiyacı bulunmaktadır.

8. SAĞLIK

Batman iline ait genel sağlık verileri aşağıda yer almaktadır.

| | Hastane Sayısı | Yatak Kapasitesi | Uzman Hekim | Pratisyen Hekim |
|--------|----------------|------------------|-------------|-----------------|
| Kamu | 7 | 1.150 | 266 | 393 |
| Özel | 5 | 677 | 147 | 25 |
| Toplam | 12 | 1.827 | 413 | 418 |

Tablo 32 Batman Sağlık Verileri

İldeki yatak sayısı hızla artırılarak 5 sene içinde 1.300 kişiden 1827 kişiye ulaşılmıştır. Bu sayı 2014 yılı stratejik planı hazırlandığı aşamada 945 kişi idi. Bu önemli gelişim ile yatak başına düşen nüfus açısından Türkiye ortalamasının üzerinde yatak sayısına sahip durumdayız. Yatak sayısında ki bu önemli gelişim ile tıpkı okul ve derslik sayısında yaşandığı gibi fiziki mekanların yeterli buna karşın insan kaynağının yetersiz olduğu aşağıda yer alan tablo da açıkça görülmektedir.

| | Hekim | Uzman Hekim (Kamu+Özel) | Pratisyen Hekim (Kamu+Özel) | Yatak (10 BIN kişiye düşen yatak Kamu+Özel) |
|---------|-------|----------------------------|--------------------------------|---|
| TÜRKİYE | 187 | 105 | 60 | 26,6 |
| BATMAN | 133 | 66 | 67 | 29 |

Tablo 33 Nüfus Başına Hekim ve Yatak Sayıları

9. KÜLTÜR VE TURİZM

| TURİZM AKTİVİTELERİ |
|--|
| 14-29 Nisan Batman Uluslararası Film Festivali |
| 15-22 Nisan Turizm Haftası |
| 18-24 Mayıs Müzeler Haftası |
| Doğa Turizmi |
| İnanç Turizmi |

Tablo 34 Batman Genel Turizm Aktiviteleri

Her sene 15-22 Nisan tarihlerinde her il kendi ilinde çeşitli tanıtım etkinlikleri düzenlemektedir. İlimiz bu konuda diğer illerimiz arasında çok daha farklı ve etkili etkinlikleri ile bilinmektedir. Özellikle 2012 yılından bu yana geliştirdiği proje ve davet ettiği basın mensubu ve rol modelleri ile ulusal basında kültürel ve sanatsal boyutuyla önemli katkılar sağlamaktadır.

Güneydoğu bölgesinde film festivallerinin olmaması düşünülürse ilimiz film festivallerinin merkezi olabilecek durumdadır.

Batman'ın en büyük ilçesi olan Kozluk ilçesinin Yeşilyurt mezrasında bulunan Balıklı Göl'ün hazırlanacak bir proje ile turizme kazandırılması planlanmaktadır. Bölge 2008 yılında sit alanı ilan edilmiştir.



Resim 7 Kozluk Balıklı Göl

Ayrıca Batman Kozluk'ta yer altından çıkan ve 90 derece su sıcaklığı ile Türkiye'de tek olan Kozluk Kaplıcasının tanıtımının yapılması planlanmaktadır.

Batman'da doğa turizmi potansiyelini oluşturan çok önemli etmenler bulunmaktadır. Batman'ın coğrafi şartlarına bakıldığında Dicle Nehri, Batman Çayı, Garzan Çayı ve Sason Çayı ile oldukça verimli ve sulak toprakları bulunmaktadır. Yine Sason ve Kozluk ilçemizde bulunan Meteo Dağı, Aydınlık Dağları arasında olan engebeli arazilerde dağcılık ve doğa yürüyüşleri, kışın kayak sporu, bahar aylarında yayla turizmi açısından oldukça elverişlidir. Dicle Nefti, Batman ve Sason çayları rafting için oldukça elverişlidir.

İnanç turizmi açısından bölgemiz oldukça zengindir. Batman'da inanç turizmini canlandırmak için ciddi tanıtımlar yapılmalı ve halkımız bu konuda bilgilendirilmelidir.

| TURİZM ve ÖZEL GÜN ETKİNLİK LİSTESİ | | |
|--|--|---------------|
| | | Tarihi |
| 1 | Hasankeyf İmam Abdullah Anma Şenliği | 10 Haziran |
| 2 | Gercüş Vergili Köyü Seyid Bilal Anma Şenliği | 14 Eylül |
| 3 | Batman Şeyh Halidi Zilaniyi Anma Şenliği | Mayıs Ayı İçi |
| 4 | Batman'ın İl Oluşu | 16 Mayıs |

Tablo 35 Turizm ve Özel Gün Etkinlik Listesi

| GEZİLEBİLECEK YERLER | |
|-----------------------------|--------------------------|
| 1 | Hasankeyf |
| 2 | Köprüler |
| 3 | Camiler |
| 4 | Manastırlar |
| 5 | Kaleler |
| 6 | Halan Çemi Höyüğü |
| 7 | Seyid Bilal Türbesi |
| 8 | İmam Abdullah Zaviyesi |
| 9 | Zeynel Bey Kümbeti |
| 10 | Hasankeyf Yol Geçen Hanı |
| 11 | Hasankeyf Mağaraları |
| 12 | Hasankeyf Örenyeri |
| 13 | Mor Kuryakos Manastırı |
| 14 | Mereto Dağı |

Tablo 36 Batman'da Gezilebilecek Yerler

Batman'da Gezilebilecek Tarihi Yerler

Hasankeyf

Kayalar Kenti Hasankeyf Batman ilinin 37 km güneydoğusunda, Dicle nehrinin kıyısına, Raman dağlarının güney eteklerinde kurulmuştur. Kayalara oyulmuş binlerce mağara meskenin bulunması nedeniyle, tarihler boyunca kente ‘‘Mağaralar Şehri’’ ya da ‘‘Kayalar Kenti’’ denmiştir. Süryanice ‘‘Kefa’’, Orta çağda Hasankeyf’e yerleşen Arapçada ‘‘Hısn-i Keyfa’’ denmiştir. Tarihi kaynaklara geçen ilk ismi ‘‘Cepha’’, Osmanlı döneminde Hasankeyf’e dönüşmüştür.

Ortaçağ başlarında Hıristiyan Süryanilerin yaşadığı Hasankeyf 640’ta İslam topraklarına katılmış, sırasıyla Emevi, Abbasi, Hamdani ve Mervanilerin idaresi altında kalmıştır. 1101 tarihinden itibaren 130 yıl ‘‘Hısn-ı Keyfa Artuklular’’ın başkentliğini yapmıştır. 1232’de Eyyübilerin hâkimiyetine giren Hasankeyf, 1260’ta gerçekleşen Moğol istilasındaki yağma ve tahribattan büyük zarar görmüş ve bir daha eski haline dönememiştir.

Kısa bir süre (1461-1482) Akkoyunlu hâkimiyetinde kalan Hasankeyf, Karakoyunlu ve Mardin Beyleri arasında süren çekişmelerde sık sık el değiştirmiş, 1517 yılında Osmanlı hâkimiyetine girmiştir. Kaynaklarda, XVI. yüzyılın sonlarında Hasankeyf 9500 nüfusun yaşadığı 1700 haneli varlıklı bir şehir olarak geçmektedir. XVII. yüzyıldan sonra, Hasankeyf’ten geçen tarihi ticaret yolunun değişmesi bu kenti önemli ölçüde etkilemiş, 1867 yılından sonra Midyat’a bağlı bir nahiye konumuna düşmüştür bağlanmıştır.

Yapılan kazılarda, Hasankeyf’in geçmiş tarihini M.Ö. 9500 yıl öncesine götüren önemli bulgulara rastlanmıştır. Günümüzden 11.500 yıl öncesi Akeramik Neolitik dönem bulguları yerleşimin erken tarihinin saptanması açısından önemlidir. Stratejik önemi nedeniyle, İ.S. II. Yüzyılda Roma İmparatorluğunca askeri üs olarak kullanıldığı bilinmektedir. Orta çağ başlarında Hıristiyan Süryanilerin yaşadığı Hasankeyf Hz. Ömer zamanında İslam topraklarına katılmıştır. Sırasıyla Emeviler, Abbasiler, Hamdaniler ve Mervanilerin idaresi altında kalmıştır. Artuk Oğlu Sökmen 1101 yılında Hısn-i Keyfa Artukluları adıyla bir devlet kurmuştur. Hasankeyf 130 sene Artukluların Hısn-i Keyfa ve Amida (Diyarbakır) beyliklerinin başkenti olmuştur. 1232 yılında Eyyubi hükümdarı El- Melikü’l Kamil şehri zapt ederek Artukluların hâkimiyetine son vermiştir. 1260 ta gerçekleşen Moğol istilası ile şehir büyük ölçüde tahribata uğramış ve bir daha eski haline dönememiştir. 1461-1482 Akkoyunlu hâkimiyetinde kalan Hasankeyf daha sonra Karakoyunlu ve Mardin Beyleri arasındaki çekişmede sık sık el değiştirmiş, 1517 yılında Osmanlı hâkimiyetine girmiştir. XVII. Yüzyıldan sonra Hasankeyf’ten geçen tarihi ticaret yollarını değişmesiyle kent önemli ölçüde etkilenmiş, gelişimi durmuş ve eski önemini kaybetmiştir. 1867 yılından sonra Midyat’a bağlı bir nahiye konumuna dönüşmüştür. 1926’da Gercüş ilçesine bağlanan Hasankeyf, Batman’ın 1990 yılında il yapılması üzerine ilçe olarak Batman’a bağlanmıştır.



a. Hasankeyf Köprüsü

Köprünün kesin yapılış tarihi bilinmemektedir. Köprüdeki taşçı işaretleri ve ayaklardaki kabartma figürlerden, Artuklular'a ait olduğu kabul edilmektedir. Ancak, Roma Dönemine ait köprünün temelleri üzerine Artuklular tarafından yapılmış olabileceği de düşünülmektedir.

Ortaçağ köprülerinin en büyüğü olan, köprünün orta kemer açıklığı 40.32 m'dir. Günümüze iki kemer ve ayaklarıyla ulaşabilen köprü ayaklarının dış kaplamaları bazalt, kemer yayları ve tempon duvarları kalker kesme taş ve tuğla örgülüdür. Kaplama taşlar birbirine kurşunla kenetlenmiştir.



Resim 8 Hasankeyf Köprü Ayakları

b. Artuklu Hamamı

2005-2008 kazı dönemlerinde ortaya çıkarılan hamam, Artuklu devrine ait olup, XIII. yüzyıl başlarında klasik planda tasarlanmıştır.

Osmanlı döneminde, Dicle'nin taşması sonucu yıkılan hamamın yerine yapılan soyunmalık bölümünü, batıya doğru ılık ve sıcaklık bölümlerinin toprak altındaki kalıntıları takip etmektedir. Halvet hücreleri, Osmanlı Döneminde daha üst kotta yeniden şekillendirilmiştir. Günümüzde soğukluk kısmı ayakta olup, hamamın diğer birimleri büyük oranda yıkılmıştır.

c. Artuklu Köşkü

Köşkün eyvan duvarında, bir su kanalı ile suyun çıktığı küçük bir niş ve önünde kurna yer almaktadır. Nişin kemer yaylarına karşılıklı iki ejder figürü işlenmiştir. Ancak üzerindeki kufi hatlı kitabe, okunamayacak derecede silinmiştir. Ayrıca, tonoz örtülü olduğu anlaşılan eyvanın üst örtüsü yıkılmıştır.

Yapı, 2008 yılında Prof. Dr. Abdüsselam ULUÇAM başkanlığında yürütülen kazılar sırasında ortaya çıkarılmıştır.

d. Büyük Saray

Büyük Saray İç Kalede, kalenin en hâkim noktası olan üst kısımda, bulunmaktadır. Bulunduğu noktanın yanı sıra taşıdığı anıtsal ölçüleriyle yapının önemi anlaşılmaktadır. Roma döneminde garnizon amaçlı kullanılan yapının, Artuklu ve Eyyubi döneminde saray olarak kullanıldığı düşünülmektedir. 2010 yılında restorasyon çalışmaları başlatılan yapı büyük ölçüde iyileştirilmeye başlanmıştır. Büyük Saray yaklaşık 2.300 m²'lik bir alanı kaplamaktadır. Sarayın ne zaman yapıldığı konusunda herhangi bir kitabe bulunmamaktadır. Ancak Roma dönemi askeri garnizonu olduğu plan ve mimari özelliğinden anlaşılmaktadır. İç kale savunmasını üstlenen muhafız birliklerinin de barındığı askeri bir yapıyı işaret eden, birbiriyle bağlantılı büyük koridor ve salonlar, farklı büyüklükte odalar ve bağımsız üniteler yer almaktadır. Blok kesme taşlarla örülen sur nitelikli beden duvarları, kuleler, iç mekânlar ve yuvarlak kemerli bölge duvarlarına karşılık örtü sistemlerinde tuğla malzeme kullanılmıştır.

e. Er-Rızk Camisi

Cami, Eyyûbi Hükümdarı Sultan Süleyman tarafından 1409 yılında yaptırılmıştır. Güneydeki ibadet mekânı heyelan yüzünden nehre uçmuştur. Günümüze harimin kuzey duvarı ile avlu giriş cephesi, Taç kapı ve minaresi ile ulaşmıştır.

Bugün caminin özgün yapısından sağlam olarak avlunun kuzey cephesindeki minare ve taç kapı ile harimin kuzey cephesi ayakta. Caminin kuzeydoğu köşesine bitişik yüksek kare prizma kaide üzerindeki minare, küçük mozaikler halinde kesilmiş renkli taşlar ve kakma tekniği ile düzenlenmiş ince geometrik örgülerle kaplanmıştır. Şerefesine iki merdivenle ulaşılan minare gövdesindeki geometrik bezemeler ve kufi hatlı Arapça yazılar, hayranlık verecek kadar güzeldir.

f. Haydarbaba Zaviyesi

Hasankeyf'te Salahiye Bahçeleri olarak adlandırılan yerde bulunmaktadır. Haydar Baba Zaviyesi, günümüzde de kullanılmakta olan bir türbe ve türbenin etrafında büyük oranda yıkılmış zaviyenin diğer mekânları ile bir mezarlık alandan oluşmaktadır

Bütün bu alanlarda kazı çalışmaları Prof. Dr. Abdüsselam ULUÇAM başkanlığında ve Erzurum Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesinden Doç. Dr. Haldun ÖZKAN tarafından yürütülmüştür.

g. İmam Abdullah Zaviyesi

Küçük bir tepelik üzerinde yer alan İmam Abdullah Zaviyesi, Hz. Muhammed'in soyundan geldiğine inanılan ve yöre halkı tarafından büyük saygı gösterilen İmam Abdullah'a ait zaviye ve türbenin etrafında zamanla gelişen bir külliye konumundadır.

Asıl zaviyenin XII. Yüzyılda Artuklular zamanında yapıldığı, bu yapıların Eyyûbi Sultanı Takıyyeddin Abdullah (1249-1294) zamanında yeniden inşa edildiği anlaşılmaktadır. Türbe girişindeki onarım kitabesinde 1478 yılında, Akkoyunlular tarafından tamir edildiği kaydedilmiştir.

h. Eyyubi Kızlar Camisi

Aşağı Şehirde Koç Camisinin doğusunda yer alan Kızlar Camisinin ne zaman ve kimin tarafından yapıldığı, kitabesi günümüze gelemediğinden bilinmemektedir. Bununla beraber bu yapının Eyyubiler dönemine ait olduğu sanılmaktadır.

i. Kozluk Hıdırbey Camisi

Hıdır Bey Cami, Kozluk ilçe merkezinde Hamam Mahallesi'nde yer almaktadır. İlçenin en büyük ve en eski camisi olan tarihi yapının iç mekanındaki giriş kısmında yer alan kitabesine göre 890/1485 tarihinde Osmanlı Döneminde Hazo ve Sason Beyi Ebubekir Rojiki'nin oğlu Hıdır Bey tarafından inşasına emir verildiği belirtilmektedir. Bununla beraber yapının tarihçesi hakkında bilgi verecek ikinci kitabe minare kürsüsü üzerinde yer almaktadır. Bu kitabe ise 987/1579 tarihlidir.

Hıdır Bey Cami, kuzey-güney doğrultusunda dikdörtgen bir alana sahip olup, oldukça meyilli bir alana inşa edilmiştir. Yapının plan açısından camiden ziyade başka bir yapı (tekke-zaviye, imaret) tipinin planına benzemektedir. Yapının sonraki dönemde camiye çevrildiği, yaklaşık doksan beş yıl sonra eklenen minareden anlaşılmaktadır.

j. Kozluk İbrahim Bey Camisi

Minare Cami olarak da anılan İbrahim Bey Cami, Kozluk ilçe merkezinde Kale Mahallesi'ndedir. Osmanlı dönemine ait caminin Kitabesine göre 1705/1117 tarihinde Garzan aşiretinde Murtaza Bey'in oğlu İbrahim Bey tarafından inşasına emir verildiği yazılıdır.

Düzyün kesme taş malzemeden inşa edilen İbrahim Bey Caminin plan şeması bölgedeki cami plan tipi açısından ayrı bir yere sahiptir. İbrahim Bey Cami Osmanlı döneminde 18. yy. başında inşa edilmesine rağmen Büyük Selçuklu Cami plan tipi olan mihrap önü kubbeli planlama ve Osmanlı devrinin ilk cami plan tiplerinden yan mekanlı (ters T) plan anlayışının güzel bir sentezi olması açısından büyük önem arz etmektedir. Caminin kuzeybatı köşesinde kare kaide üzerinde yükselen tek şerefeli minarenin güney yüzünde güneş saati yer almaktadır.

k. Kozluk (Hezzo) Kalesi

Kozluk (Hazo) Kalesi, ilçe merkezinde Kale mahallesinde yer almaktadır. Kale Kozluk'ta ilçe merkezinin kuzeyinde bulunan doğal kayalığın üzerinde kurulmuştur.

Hazo Kalesi'nin tarihçesi hakkında en önemli bilgileri Evliya Çelebi vermektedir. Kaleye ilk olarak Karakoyunlular, daha sonra Akkoyunlular hâkim olmuşlardır. Sonraki dönemde Timur kaleyi Akkoyunlular'dan almış ve oldukça tahrip etmiştir. Kale, Osmanlı İmparatorluğu döneminde Bitlis hanı Abdal Han'ın dedesi tarafından tamir edilmiştir. Günümüze ulaşan kalıntıların da bu dönemden kalma olmalıdır. Lakin Timur kaleyi daha önce yıktırılmıştır. Bununla beraber Yavuz Sultan Selim tarafından Hazo Kalesi'ni Bitlis hanı Şeref Han'ın idaresine vermiştir. Kale bu dönemde yöredeki beyler tarafından idare edilmiştir. Ayrıca Sultan Selim, Diyarbakır Beylerbeyliği'ni kurarak, bölgede özel bir yönetim şekli uygular. Bu yönetim şekli II. Abdülhamit dönemine kadar devam etmiş, Vilayet-i Umumiye Nizamnamesi'yle Hazo idareye bağlanmıştır.

Günümüzdeki kalıntılardan hareketle Hazo kalesinin iç kaleden ibaret olduğu anlaşılmaktadır. Kalenin doğusunda dikdörtgene yakın bir burç ve güneybatısında yer alan silindirik burç kalıntısı mevcuttur.

Kozluk (Hazo) Kalesi dışında ilçe sınırları içinde yer alan Rabat, Kandil ve Şeyhbaç/Anuşirvan (Yıldızlı) Kaleleri ilçedeki diğer önemli kalelerdir.

l. Kozluk Pisyar (Garzan) Köprüsü

Pisyar (Garzan) Köprüsü, Kozluk ilçe merkezinden Alıçlı köyüne giden karayolu güzergâhında yer almaktadır. Köprü tarihi Diyarbakır-Bitlis kervan yolu üzerinde Garzan Çayı üzerinde inşa edilmiştir.

Rahmi Hüseyin ÜNAL bu tarihi köprüyü Anadolu Selçuklu döneminde Alaaddin Keykubat (1221-1237) devrine tarihlendirmektedir. Garzan çayı üzerinde kuzeydoğu-güneybatı doğrultusunda uzanan köprü, tek gözlü yolunun eğik olduğu köprüler grubuna girmektedir. Tarihi köprünün kemer gözü günümüzde yıkılmış olup düzgün kesme taş malzemeyle kaplanan köprü ayakları ise ayaktadır. Köprünün mansap kısmında güneybatı yönündeki ayağının yüzeyinde iki satırlık cel-i sülüs yazı türüyle kabartma tekniğinde yazılan inşa kitabesi mevcuttur.

Kozluk ilçesi sınırları içinde yer alan diğer tarihi köprüler ise Taşlıdere (Hole) köyündeki tarihi köprü ile Diyarbakır –Kozluk - Bitlis eski kervan yolu üzerinde yer alan Çayhan Köyündeki tarihi köprü kalıntısıdır.

m. Zilan Türbesi

Batman-Kozluk-Sason yol ayrımında Yeniçağlar Köyünde bulunmaktadır. Türbe köy yolundan yaklaşık 3 km uzaklıkta olup Türbe bir mezarlık alan içinde yer almaktadır. Türbe

sekizgen planlıdır. Sekizgen form dört cephenin her köşesine köşegenler yerleştirilerek elde edilmiştir. Bu köşegenlerin olduğu cephelerde yuvarlak kemerli ve silmeli sağır kemerler yer almaktadır. Türbenin kubbesi de sekizgen bir kasnak üzerinde külah kubbeye örtülüdür. Kubbe saçla kaplanmış olup, kubbenin ortasında âlemi yer almaktadır. Türbenin girişi doğu cephede açılmış olup, girişi yuvarlak kemerlidir. Kapının üzerinde Arapça alfabesiyle yazılı 6 satırlık bir kitabe yer almaktadır. Türbenin içinde 12 adet mezar yer almakta olup bu mezarlar ahşap sandukalıdır Türbe beyaz, düzgün kesme taştan inşa edilmiştir. Türbenin etrafında eski-yeni mezarlar yer almaktadır.

Zilan Türbesi bölge halkı için çok önemli bir türbedir. Her yıl mayıs ayında akına uğrayan türbede Şeyh Zilan'ı anma etkinlikleri düzenlenir.

n. Koç Camisi

Mimari ve bezeme özellikleri itibariyle XII. yüzyıl, Büyük Selçuklu eseri olduğu muhtemeldir. Oldukça büyük bir alanı kaplayan anıtsal avlulu caminin ibadet yeri, doğu-batı doğrultusunda şekillenen dikdörtgen plandan oluşmaktadır.

Cami, harim mekânının ana eksenini ortasında yer alan büyük eyvan, kuzeydeki avluya açılmaktadır. Çeşitli dönemlerde onarımlar geçiren bu eyvan duvarlarında taş malzeme kullanılmıştır. Eyvanın iki yanına yerleştirilen ikişer odanın, yapı ile aynı dönemde tasarlandığı sanılmaktadır.

o. Mardinike Külliyesi

Aşağı şehrin kuzeydoğu ucunda yer alan Mardinike Külliyesi iki bloktan oluşmaktadır. Kuzey taraftaki I. Blok, doğu-batı doğrultusunda 48.50 x 47.80 m. ve kuzey-güney doğrultusunda 38.00 x 36.40 m. ölçülerindeki revaklı avlu çevresinde yer alan cami ve medrese ile diğer kısımlardaki değişik amaçlar için tasarlanmış bölümleri içermektedir. Güneyde yer alan II. Blok ise giriş avlusu, cami, minare, zaviye, imaret, han ve anıtsal mezar mekânlarından oluşmaktadır.

p. Malabadi Köprüsü

Artuklu Beyliği tarafından 1147 yılında yapılmıştır. Yedi metre eninde ve 150 metre uzunluğunda bir köprüdür. Yüksekliği, su seviyesinden kilit taşına değin 19 metredir. Renkli taşlarla inşa edilmiş, onarımlarla günümüze kadar ulaşmıştır.

Malabadi Köprüsü, dünyada taş köprüler içerisinde kemeri en geniş olandır. Köprü, Diyarbakır il sınırları içerisinde yer almaktadır. Kemerin her iki yanında, iç tarafta kervan ve yolcular tarafından, özellikle kışın zorlu günlerinde barınak olarak kullanılan iki oda bulunmaktadır. Köprü nöbetçileri tarafından da kullanılan bu odaları daha önceleri dehlizlerle yolun dipleri ile bağlantılı olduğu, gelen kervanların ayak seslerinin bu dehlizler vasıtası ile daha uzaklarda iken duyulduğu söylenir.

Evliya Çelebi köprüyü şu şekilde tanıtmaktadır: “Köprünün iki tarafında kale kapıları gibi demir kapıları vardır. Bu kapıların içinde sağ ve solda köprünün temeli beraberliğinde kemerin altında hanlar vardır ki gelip geçenler, sağdan ve soldan geldikleri vakit misafir olurlar. Köprünün kemeri altında birçok oda vardır. Demir pencereler şahneşinlerine misafirler oturup kemerin karşı tarafındaki adamlarla kimi sohbet eder, kimi ağ ve oltalarla balık avlarlar. Bu köprünün sağ ve solunda da nice pencere odaları vardır. Köprünün sağ ve solundaki bütün korkuluklar Nehcivan çeliğindedir. Ama demirci ustası da var kudretini sarf ederek bir tür sanatlı kafesli korkuluklar yapmış ve doğrusu elinin ustalığını göstermiştir. Doğrusu, üstat mühendis var kuvvetini sarfederek bu köprüde öyle sanatlar göstermiştir ki, bu işçiliği geçmiş mimarlardan hiç birisi göstermemiştir.

Albert Gabriel de köprü içine şöyle demektedir: “Modern statik hesabının olmadığı devirde bu açıklıkta o zaman için böyle bir eser hayranlık ve takdiri muciptir. Ayasofya'nın kubbesi köprünün altına rahatlıkla girer. Balkanlarda, Türkiye’de, Orta Doğu’da bu açıklıkta, bu yaşta köprü yoktur.”

Evliya Çelebi Seyahatnamesinde köprü hakkında şöyle yazmıştır; "Malabadi Köprüsü'nün altına Ayasofya'nın kubbesi girer"



Resim 9 Malabadi Köprüsü

r. Mor Kuryakos Manastırı

Beşiri ilçesine 18 km uzaklıktaki Ayrancı köyünde bulunan Mor Kuryakos manastırı; Kıra

Dağı'nın Kuzey Mezopotamya ovasına bakan doğu yamacında Süryani Hristiyanları tarafından kutsal kabul edilen Turabdin bölgesinin en uç noktasında tüm ihtişamıyla yer almaktadır. Bölgede uzun yıllar boyunca Süryani Cemaati tarafından piskoposluk merkezi olarak kullanılan manastırın edinilen bilgiler ışığında M.S. 5 yy'da yapıldığı ve Mardin ilindeki Deyrulzafaran ve Midyat'ta ki Mor Gabriel (Deyr'ul Umur) Manastırı ile aynı dönemde inşa edildiği tahmin edilmektedir. Dini merkez olarak kullanılan manastır Batman Bölgesinin bilinen ilk manastırı olarak kabul edilmektedir ve gerek mimari açıdan gerekse kullanılan malzeme ve teknik açısından sonraki manastırların inşasına örnek teşkil etmiştir.

Yaklaşık olarak 2500 metrekarelik bir alan üzerine kurulmuş olup, dehlizlerle yeraltına uzanan zemin katıyla birlikte 3 katlı bir yapıdır. Dıştan dikdörtgen planlı, içten de iki kare planlı kapalı bir avlunun etrafında kemerli payandelerin gerisinde birbirine bitişik çok sayıda odalar yer almaktadır. Özellikle Manastırda ikamet edilen en üst ruhaniye ait olabileceği tahmin edilen odanın tavanını oluşturan sekizgen dilimli taş kubbenin, yıldızlı haçların mimari yapısında üstün bir sanat değeri bulunmaktadır. Üst katta bulunan ve gün içinde güneşin her konumundan yararlanmak için yapılan simetrik mazgal pencereler yapının mimari açıdan ne kadar özenli yapıldığını göstermektedir. Manastırın giriş kapısında, revaklarda ve kilise kapısının girişinde olmak üzere Süryanice yazılmış 5 kitabesi bulunmaktadır.

Mor Kuryakos Manastırı'na ulaşım kara yoluyla gerçekleşmekte olup, Batman-Siirt ve Batman-Hasankeyf yol güzergâhıyla iki şekilde ulaşım sağlanmaktadır.



Resim 10 Mor Kuryakos Manastırı

s. Sultan Süleyman Külliyesi

Minare kaidesindeki kitabeye göre külliye birimleri Eyyûbi Sultanı Süleyman tarafından 1407 yılında yaptırılmıştır. Cami, medrese, imaret ve türbelerden oluşan külliyenin doğu ucundaki türbede 1432 yılında ölen Sultan Süleyman yatmaktadır.

Sultan Süleyman Camisi'nin en önemli bölümü günümüze kadar gelebilmiş olan minaresidir. Avlu giriş kapısının güneyinde bulunan dikdörtgen kaideli minarenin her cephesine, makili hatlı Arapça yazı panoları yerleştirilmiştir. Kaidenin üzerinde yükselen silindirik gövde, dört kuşakla bölümlere ayrılmıştır.

Külliyenin birimlerinden olan camide ise orta mekânı mukarnaslı bir kubbe ile örtülmüştür. Kubbe içerisi alçı bezemelerle süslenen caminin mihrabı, Mardin-Artuklu eserlerini andıracak şekilde çift renkli taş geçmelerle hareketlendirilmiştir.

Düzgün kesme taştan özenle örülen ve süslenen minare, bitişiğindeki taç kapı ve bunun güneyindeki çeşme ile birlikte anıtsal bir cephe konumundadır. Çeşme üzerindeki inşa kitabesinde Sultan Süleyman tarafından 1416 tarihinde yaptırıldığı yazılıdır.

t. Ulu Cami

İç kalede Yukarı şehrin kuzey tarafında, sarayın harem bölümünün güneybatısında yer almaktadır. Değişikliğe uğramış ve oldukça tahrip olmuş haliyle günümüze ulaşmıştır. Caminin kim tarafından, ne zaman yaptırıldığı bilinmemektedir. Kalenin en yüksek noktasında bulunan Roma dönemi tapınağı üzerine inşa edildiği düşünülmektedir. Artuklu devri camileri ile benzer özellikleri göz önünde tutularak, Artuklu eserlerinin bir devamı olduğu söylenebilir. Artuklu dönemi öncesi kilise olduğu da diğer bir görüştür. Yapım tarihi kesin olmayan cami XII. Yüzyıl başlarında Artuklular zamanında yapılan Mardin, Kızıltepe ve Silvan Ulu Camileriyle benzer özelliktedir. Bu yüzden onlarla çağdaş kabul edilmektedir.

u. Yamaç Külliyesi

Cami, medrese, zaviye ve hamamdan oluşan külliyenin büyük bir bölümü yıkılmıştır. Yamacın teraslamasıyla oluşturulan en üst zeminde, dikdörtgen bir avlu ile güneyinde revaklı bir harimden oluşan cami yer almaktadır. Tonoz örtülü harim mekânı, enine dikdörtgen planlı ve üç bölümlü formda tasarlanmış olup, doğu ve batısında kubbeye örtülü kare planlı birer hücre yer almaktadır. Girişin karşısındaki mihrap, kible duvarının yaslandığı tabii kaya ve toprak yığınlarına giydirilmiştir. Düzgün kesme taşlarla örülen yarım daire planlı mihrap nişinin etrafı sütüncelere yaslanan kademeli kemer ve kuşaklarla çevrilmiştir. Mukarnaslı kavsara ile kuşatma kemerinin alınlıkları ve sütun başlıkları kıvrık dal, Rumi ve palmetlerden müteşekkil bitkisel kompozisyonla bezenmiştir. Nişin etrafında ayet kitabeleri; en dış kuşakta ise bir sıra mukarnas dizisi bulunmaktadır.

v. Yukarı Şehir İçi Kale

Ortalama 135 m. yükseklikteki yekpare kaya kütlesi üzerine kurulmuştur. Dört taraftan çok dik yamaçlarla çevrelenen doğal bir korumaya sahip kaya kütesine, kapılarla kontrol altına alınan iki farklı yoldan çıkılmaktadır. Bu çıkışlardan doğudakinde dört anıtsal kapı; batıdakinde ise Dicle Nehri'ne bağlanan tek kapı açıklığı yer alır.

Doğal yapısına uygun surları ve görkemli kapılarıyla “Yukarı Şehir” olarak adlandırılan İç Kale’de, insan eliyle şekillendirilmiş çok sayıda mağara konutlar ile Urartu (?), Roma, Artuklu, Eyyubi ve Osmanlı Dönemlerine ait yapılar bulunmaktadır.

Kalenin kuzey, kuzeybatı, batı, doğu ve orta kesimi yoğun bir yerleşmeye sahne olmuştur. Arazinin eğimine göre kademeli bir yükseltide yer alan yaklaşık iki bin kadar evin bulunduğu kale; dar sokakları, kuyuları ve sarnıçları ile tam bir Ortaçağ yerleşmesi görünümündedir. Kuzeydoğu ucunda Büyük Saray ve halkın oturduğu evler, batı kesiminde sivil konutlar, güneyindeki hafif eğimli arazide mezarlık alan, türbe ve Ulu Camii, doğusunda çok sayıda sivil yapılarla cami, mescit, medrese gibi dini ve sosyal karakterli yapılar yer alır.

İç Kale, 1970 yıllarında halkın şimdiki yerleşim yerine inmesiyle terk edilmiştir.

y. Zeynel Bey Türbesi

Türbe, 1462-1482 yılları arasında Hasankeyf’e hâkim olan Akkoyunlu hükümdarı Uzun Hasan’ın, Otlukbeli Savaşı’nda yaralanıp burada ölen oğlu Zeynel Bey için yaptırılmıştır. Anadolu dışı mimari ve süslemesi ile ünik özellikteki yapı, plân, tuğla malzeme ve bezeme yönünden Azerbaycan’ın 1322 tarihli Berde Kümbeti ile benzer karakterdedir. Kuruluşu ve bezemesiyle Azerbaycan ve Türkistan yöresi anıt mezarlarının etkisi görülen Zeynel Bey Türbesi, dıştan silindirik görünüşüne karşılık, içten sekizgen plandadır. Gövde yüzeyinde firuze ve lacivert renkli sırlı tuğla kaplamalarla mozaik çinilerden oluşan bitkisel ve geometrik dekorasyonun yanı sıra, “Allah, Muhammed, Ali, Ahmed” kelimelerinden müteşekkil kufi hatlı Arapça yazıya da yer verilmiştir. Yukarıdan aşağıya doğru izlenen ma’kili yazılar, koyu lacivert ve firuze renkli sırlı tuğlaların dikey istifleriyle oluşturulmuştur.

Batman Genelinde Kütüphane, Sinema, Tiyatro Ve Müze Sayıları:

Batman genelinde kütüphane, sinema, tiyatro ve müze sayıları Türkiye karşılaştırması ile aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

| | Halk kütüphanesi sayısı 2012 | Sıra | Onbin kişi başına sinema koltuk sayısı 2012 | Sıra | Sinema salonu sayısı 2012 | Sıra | Tiyatro salonu sayısı 2012 | Sıra | Müze sayısı 2012 | Sıra |
|----------------|------------------------------|------|---|------|---------------------------|------|----------------------------|------|------------------|------|
| Türkiye | 1.112 | - | 35 | - | 1.998 | - | 606 | - | 188 | - |
| Batman | 6 | 68 | 21 | 42 | 11 | 35 | 3 | 40 | 1 | 39 |

Tablo 37 Batman Genel Kütüphane, Sinema, Tiyatro Salonu ve Müze Sayıları

10. GENÇLİK VE SPOR

Batman nüfusunun %60.83 'ini, 377.334 kişiyle 29 yaş altı gençler oluşturmaktadır. Batman Türkiye'de en fazla genç nüfusa sahip illeri arasındadır. İlde 41.548 lisanslı sporcudan 1.532'si aktif lisanslı olarak faaliyetlerini sürdürmektedir. 74 faal kulübünün 45 dalda faaliyetleri devam etmektedir. Farklı branşlarda 57 Batmanlı sporcumuz Milli Takım formasını giymektedir.

İlde Güreş, Atletizm, Judo, Kick Boks gibi Ulusal ve Uluslararası yarışmalarda dereceler bulunmaktadır. İlde 3 Gençlik Merkezinin yanında, 2 Genç Ofisi bulunmaktadır.

İlde genel durum aşağıda ki tabloda yer almaktadır.

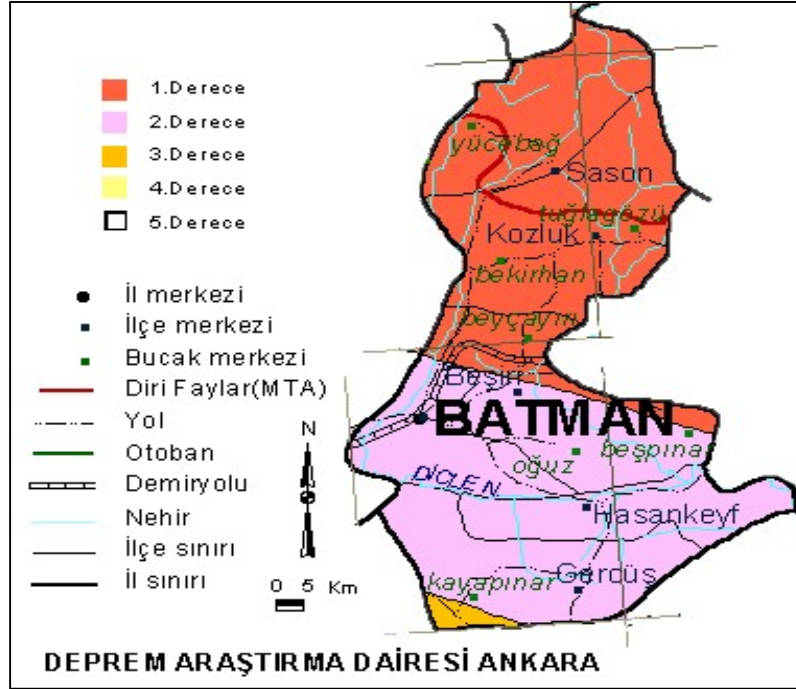
| Branş | Lisanslı Kulüp Sporcu | | Faal Kulüp Sporcu | | Lisanslı Ferdi Sporcu | | Faal Ferdi Sporcu | | Lisanslı Kulüp-Ferdi Sporcu | | | Faal Kulüp-Ferdi Sporcu | | |
|--------------------------------|-----------------------|-------|-------------------|-----|-----------------------|-----|-------------------|----|-----------------------------|-------|-------|-------------------------|-----|-----|
| | K | E | K | E | K | E | K | E | Sporcu | | | Sporcu | | |
| | | | | | | | | | K | E | T | K | E | T |
| Atıcılık ve Avcılık | 1 | 16 | 0 | 0 | 0 | 7 | 0 | 0 | 1 | 23 | 24 | 0 | 0 | 0 |
| Atletizm | 534 | 872 | 272 | 362 | 296 | 650 | 23 | 29 | 830 | 1.522 | 2.352 | 295 | 391 | 686 |
| Badminton | 107 | 184 | 50 | 86 | 67 | 115 | 5 | 34 | 174 | 299 | 473 | 55 | 120 | 175 |
| Basketbol | 334 | 1.502 | 0 | 0 | 3 | 6 | 0 | 0 | 337 | 1.508 | 1.845 | 0 | 0 | 0 |
| Bedensel Engelli | 2 | 28 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 2 | 28 | 30 | 0 | 0 | 0 |
| Bilardo | 0 | 35 | 0 | 0 | 0 | 29 | 0 | 0 | 0 | 64 | 64 | 0 | 0 | 0 |
| Binicilik | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 |
| Bisiklet | 1 | 39 | 1 | 27 | 0 | 1 | 0 | 0 | 1 | 40 | 41 | 1 | 27 | 28 |
| Bocce, Bowling ve Dart | 5 | 11 | 0 | 0 | 1 | 3 | 0 | 0 | 6 | 14 | 20 | 0 | 0 | 0 |
| Boks | 3 | 81 | 2 | 22 | 0 | 35 | 0 | 16 | 3 | 116 | 119 | 2 | 38 | 40 |
| Briç | 0 | 13 | 0 | 0 | 0 | 13 | 0 | 4 | 0 | 26 | 26 | 0 | 4 | 4 |
| Buz Hokeyi | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 |
| Buz Pateni | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 |
| Jimnastik | 69 | 32 | 36 | 32 | 0 | 9 | 0 | 8 | 69 | 41 | 110 | 36 | 40 | 76 |
| Dağcılık | 28 | 127 | 0 | 1 | 16 | 40 | 0 | 0 | 44 | 167 | 211 | 0 | 1 | 1 |
| Dans | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 |
| Eskrim | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 |
| Geleneksel | 0 | 3 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 3 | 3 | 0 | 0 | 0 |
| Gelişmekte Olan Spor Branşları | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 3 | 0 | 0 | 0 | 3 | 3 | 0 | 0 | 0 |
| Golf | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 |
| Görme Engelli | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 |
| Güreş | 93 | 322 | 0 | 1 | 41 | 24 | 0 | 0 | 134 | 346 | 480 | 0 | 1 | 1 |
| Halk Oyunları | 406 | 412 | 107 | 145 | 2 | 1 | 0 | 0 | 408 | 413 | 821 | 107 | 145 | 252 |
| Halter | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 1 | 0 | 0 | 0 | 1 | 1 | 0 | 0 | 0 |
| Hentbol | 272 | 609 | 41 | 30 | 1 | 1 | 0 | 0 | 273 | 610 | 883 | 41 | 30 | 71 |
| Herkes İçin Spor | 0 | 232 | 0 | 1 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 232 | 232 | 0 | 1 | 1 |
| Hokey | 0 | 1 | 0 | 0 | 15 | 19 | 0 | 14 | 15 | 20 | 35 | 0 | 14 | 14 |

| | | | | | | | | | | | | | | |
|--------------------------|--------------|--------------|------------|--------------|--------------|--------------|--------------|--------------|--------------|---------------|---------------|--------------|--------------|--------------|
| İşitme Engelli | 0 | 78 | 0 | 2 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 78 | 78 | 0 | 2 | 2 |
| İzcilik | 0 | 0 | 0 | 0 | 984 | 1.270 | 488 | 574 | 984 | 1.270 | 2.254 | 488 | 574 | 1.062 |
| Judo | 10 | 96 | 2 | 12 | 75 | 323 | 34 | 67 | 85 | 419 | 504 | 36 | 79 | 115 |
| Kano | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 |
| Karate | 68 | 202 | 49 | 94 | 19 | 103 | 0 | 0 | 87 | 305 | 392 | 49 | 94 | 143 |
| Kayak | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 |
| Kick Boks | 5 | 226 | 2 | 114 | 1 | 23 | 0 | 1 | 6 | 249 | 255 | 2 | 115 | 117 |
| Kızak | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 |
| Kürek | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 |
| Masa Tenisi | 508 | 904 | 0 | 1 | 619 | 1.403 | 0 | 2 | 1.127 | 2.307 | 3.434 | 0 | 3 | 3 |
| Modern Pentatlon | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 |
| Motosiklet | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 |
| Muay Thai | 10 | 264 | 4 | 66 | 0 | 19 | 0 | 1 | 10 | 283 | 293 | 4 | 67 | 71 |
| Okçuluk | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 11 | 0 | 0 | 0 | 11 | 11 | 0 | 0 | 0 |
| Oryantiring | 9 | 7 | 0 | 0 | 0 | 4 | 0 | 0 | 9 | 11 | 20 | 0 | 0 | 0 |
| Otomobil Sporları | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 2 | 0 | 0 | 0 | 2 | 2 | 0 | 0 | 0 |
| Özel Sporcular | 4 | 5 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 4 | 5 | 9 | 0 | 0 | 0 |
| Ragbi | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 |
| Satranç | 11 | 42 | 5 | 13 | 1.152 | 2.459 | 866 | 1.547 | 1.163 | 2.501 | 3.664 | 871 | 1.560 | 2.431 |
| Su Topu | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 |
| Sualtı Sporları | 1 | 6 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 1 | 6 | 7 | 0 | 0 | 0 |
| Taekwondo | 196 | 853 | 23 | 91 | 107 | 539 | 25 | 38 | 303 | 1.392 | 1.695 | 48 | 129 | 177 |
| Tenis | 30 | 54 | 0 | 2 | 0 | 0 | 0 | 0 | 30 | 54 | 84 | 0 | 2 | 2 |
| Triatlon | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 |
| Voleybol | 598 | 1.137 | 1 | 4 | 1 | 1 | 0 | 0 | 599 | 1.138 | 1.737 | 1 | 4 | 5 |
| Vücut Geliştirme Fitness | 0 | 2 | 0 | 0 | 0 | 19 | 0 | 0 | 0 | 21 | 21 | 0 | 0 | 0 |
| Wushu | 49 | 357 | 40 | 90 | 11 | 81 | 0 | 0 | 60 | 438 | 498 | 40 | 90 | 130 |
| Yelken | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 |
| Yüzme | 27 | 154 | 2 | 36 | 5 | 16 | 3 | 1 | 32 | 170 | 202 | 5 | 37 | 42 |
| Genel Toplam | 3.381 | 8.906 | 637 | 1.232 | 3.416 | 7.230 | 1.444 | 2.336 | 6.797 | 16.136 | 22.933 | 2.081 | 3.568 | 5.649 |

Tablo 38 Branş Bazında Sporcu Sayıları

11. AFET VE ACİL DURUM

Yaşanılan büyük deprem sonrası tüm kurum ve kuruluşlarımızda olduğu gibi idaremiz faaliyetlerinde ve planında da önceliklendirilen afet ve acil durum fonksiyonu amaç ve hedeflerimiz arasında geniş bir yet tutacaktır.



Resim 11 Batman Deprem Haritası

Batman İli yüzölçümü 4680 Km² (Dört Bin Altı Yüz Seksen Bin Kilometre)'dir. Batman ili haritada görüldüğü gibi üç değişik deprem bölgesinde yer almaktadır.

| Deprem Bölgesi | Yerleşim Birimi | Yüzölçümü (%) | Nüfus (%) |
|----------------|--|---------------|-----------|
| 1.Derece | Kozluk ve Sason İlçeleri ile Bağlı Yerleşim Birimleri | 48.5 | 16.8 |
| 2.Derece | Merkez, Beşiri, Hasanköy ve Gercüş İlçeleri ile Bağlı Yerleşim Birimleri | 49.5 | 83.0 |
| 3.Derece | Gercüş İlçesi Kayapınar Beldesi Güney Batısı | 2 | 0.2 |

Tablo 39 Batman Toprak ve Nüfus Deprem Bölgelerine Göre Yüzselsel Dağılımı

İl genelinde heyelan olan yerler afete maruz kalınan yer ilan edilen yer tablosu aşağıda yer almaktadır.

| İlçesi | Köy - Mahalle - Mezra | Afetin Türü |
|--------|---|------------------------|
| Kozluk | Beşkonak Köyü - Şerikan Mezrası | Heyelan |
| | Yenidoğan Köyü Orta ve İkizce Mahallesi | Heyelan |
| | Yenidoğan Köyü | Heyelan |
| Sason | Aydınlık Köyü - Yeni Çakmak Mezrası | Heyelan |
| | Boğazkapı Köyü | Heyelan |
| | Kaleyolu Köyü - Yamanlı Mezrası | Heyelan |
| | Karameşe Köyü - Çemikulanı Mezrası | Heyelan |
| | Yuvalar Köyü - Merkez ve Kurt Mahallesi | Heyelan |
| | Sarıyayla Köyü - Elagöz Mezrası | Heyelan + Kaya Düşmesi |
| | Meşeli Köyü | Heyelan + Su Baskını |

Tablo 40 Batman Heyelan Nedeniyle Afet Bölgesi İlan Edilen Yerler

İl genelinde çığ düşmesi tehlikesi nedeniyle afete maruz bölge ilan edilen yerler aşağıda tablo olarak yer almaktadır.

| İlçesi | Köy – Mahalle - Mezra | Afetin Türü |
|--------|--|---------------|
| Kozluk | Akçakışla Köyü - Damarlı Mezrası | Çığ |
| Sason | Haydar ve Yeni Mahalle | Çığ |
| | Kayadüzü Köyü | Çığ |
| | Yücebağ Beldesi - Tepe Mahallesi | Çığ |
| | Çakırpınar Köyü - Dağlıca ve Yazlıca Mezraları | Çığ + Heyelan |

Tablo 41 Batman Çığ Düşmesi Nedeniyle Afete Maruz Bölge İlan Edilen Yerler

12. ULAŞIM

Batman, çevre illere ve bölgenin diğer illerine kara, demir ve hava yolu ulaşım ağıyla bağlıdır. Sınır kapılarına olan yakınlığı ve alternatif ulaşım hatlarıyla yatırımcılar için uygun koşullara ve lojistik hizmetleri açısından büyük avantajlara sahiptir. İl, karayolu ulaşımında bölgenin batısından gelen yolları doğuya, güneye ve kuzeydeki Doğu Anadolu Bölgesi'ne bağlamaktadır. Demiryolu ulaşımında ise batıdan gelen hattı doğuya bağlayan önemli bir konumda yer almakta olup, meşhur Kurtalan Ekspresi'nin Kurtalan'dan önceki son durağıdır. Batman il sınırlarının kuzeyinde kalan küçük bir bölge Doğu Anadolu Bölgesi sınırları içerisinde yer almaktadır. Karayolları Diyarbakır 9. Bölge Müdürlüğü sorumluluk alanında Diyarbakır, Batman, Şanlıurfa, Mardin, Şırnak ve Siirt illeri bulunmakta olup ilimiz yol ağı Karayolları 97. Şube Şefliğinin yetki ve sorumluluğundadır. İl Karayolu Ağı içinde 1 adet viyadük, 33 adet köprü ve 1022 adet menfez bulunmaktadır. Bölünmüş yol üzerinde bulunan Hasankeyf-Gercüş Tüneli yapım aşamasındadır.

| Batman | Bin kişi başına otomobil sayısı | Motorlu kara taşıtları sayısı | Otomobil sayısı | Trafik kaza sayıları |
|--------|---------------------------------|-------------------------------|-----------------|----------------------|
| 2013 | 26 | 41.548 | 14.191 | 655 |
| 2014 | 25 | 41.796 | 14.068 | 626 |
| 2015 | 25 | 42.711 | 14.216 | 637 |
| 2016 | 25 | 43.223 | 14.341 | 658 |
| 2017 | 26 | 44.856 | 14.961 | 723 |
| 2018 | 25 | 45.392 | 15.089 | 764 |
| 2019 | 24 | 44.882 | 14.700 | 831 |
| 2020 | 25 | 45.916 | 15.335 | 670 |
| 2021 | 26 | 47.740 | 16.051 | 795 |
| 2022 | 26 | 49.728 | 16.576 | 799 |
| 2023 | 28 | 54.911 | 18.190 | 1.123 |

Tablo 42 Batman Ulaşım Verileri

13. ARAÇ PARKI BATMAN İL ÖZEL İDARESİ SORUMLULUĞUNDA Kİ İÇMESUYU VE YOL İCMALİ

| | KÖY | MEZRA | TOPLAM |
|----------------|-----|-------|---------------|
| SULU ÜNİTE | 283 | 227 | 510 |
| YETERSİZ ÜNİTE | 8 | 30 | 38 |
| SUSUZ ÜNİTE | 0 | 24 | 24 (BoşÜnite) |
| TOPLAM | 291 | 281 | 572 |

Tablo 43 Batman İl Özel İdaresi Sorumluluğunda ki İçme Suyu Envanteri

| YOLUN CİNSİ | KÖY (Km) | MEZRA (Km) | TOPLAM YOL (Km) |
|----------------------------|----------|------------|-----------------|
| ASFALT (Sathi+Road-Mix) | 254,21 | 65,58 | 319,79 |
| ASFALT (BSK) | 774,22 | 311,11 | 1085,33 |
| STABİLİZE | 225,36 | 481,78 | 707,14 |
| TESVİYE | 137,30 | 147,16 | 284,46 |
| HAMYOL | 7,57 | 37,93 | 45,50 |
| BETON YOL (Klasik) | 156,53 | 56,17 | 212,70 |
| BETON YOL (SSB) | 9,7 | 11,82 | 21,52 |
| KÖY İÇİ BETON YOL (Klasik) | 33,95 | 0 | 33,95 |
| KÖY İÇİ BETON YOL (SSB) | 1,2 | 0 | 1,2 |
| KÖY İÇİ ASFALT YOL (Satih) | 32,97 | 0 | 32,97 |
| KÖY İÇİ ASFALT YOL (BSK) | 9,90 | 0 | 9,90 |
| KÖY İÇİ STABİLİZE | 115,12 | 0 | 115,12 |
| KÖY İÇİ TESVİYE | 12,55 | 0 | 12,55 |
| KÖY İÇİ KÖY PARKE TAŞI | 249,67 | 0 | 249,67 |
| TOPLAM | 2.020,25 | 1.111,55 | 3.131,80 |

Tablo 44 Batman İl Özel İdaresi Sorumluluğunda Köy Yolları Ağı



Resim 12 Yol Çalışmalarından Bir Görüntü

14. İL ÖZEL İDARESİNİN ORTAK OLDUĞU ŞİRKETLER

| | |
|---|--|
| Kuruluş | BEYSAN A.Ş. Batman Beton Yapı Elamanları Sanayi ve Anonim Şirketi |
| Kuruluş Tarihi | 7.3.1991 |
| Pay Oranı | 6,96% |
| Şirketin kum yıkama-eleme tesisi, 1 adet lastikli Komatsu kepçe, 4 adet yürüme bandı ve 5 katlı yıkama eleği bulunmaktadır. | |
| Kuruluş | BAÇIRTAŞ A.Ş. Batman Pamuk Pres ve Çırçır Sanayi Ticaret Anonim Şirketi |
| Kuruluş Tarihi | 21.6.1988 |
| Pay Oranı | 12,35% |
| Şirketin 40 adet çırçır makinası, 1 adet 60 tonluk kantar, 1 adet pres makinası vb. demirbaşları bulunmaktadır. | |

Tablo 45 Batman İl Özel İdaresi'nin Ortak Olduğu Şirketler

Ayrıca ilimize bağlı Beşiri ilçesi Örmegözü Köyü sınırları dâhilinde 1995 yılında kurulan Organize Sanayi Bölgesi Başkanlığına, Müdürlüğümüz %0,4 oranında ortak olmuş, kuruluş tarihinden bu güne kadar hissemize düşen paylar Organize Sanayi Bölgesi Başkanlığı hesabına yatırılmıştır.